

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto II.

Ljubljana, dne 15. marca 1937.

Štev. 12.—13.

Naše vstajenje

Širom vse naše zemlje je pomlad razgrnila svoj čar. Mehko lijejo nad njo velikonočni zvonovi, znanilci zmage nad smrtjo in poveljane Vstajenja.

Višek vsega človeštva je le v žrtvovanju. Tudi Bog-človek je svoje zemsko bivanje med nami kronal z vdanim trpljenjem in žrtvovanjem svoje telesnosti. V tem je višek njegovega poslanstva, a tudi izkaz njegove resnične vdanosti temu poslanstvu.

Ves naš rod je sto in stoletja hodil svojo težko Golgoto. Nikdar ni klonil in nikdar ni izgubil stika s to hojo žrtvovanja. Ko ga je kruta usoda zazidala v grob in nad ta neizhodni grob navala težko skalo, bi morala temu slediti samo še smrt, simbol ničnosti in premaganosti... Toda votlo grmenje konjskih kopit naših viteзов, strašno bobnenje topov naših junakov, oboje prepleteno z nesluteno vdanostjo narodu in neuklonljivo vero v zmago, je tudi našemu teptanemu rodu prineslo preganjanja, poveljane rane; sladke, ko so bile zadane in svete, ko so bile poveljane... S pohodom preko Albanije in z naletom ob Solunu, z osvojitvijo tlačen jugoslovenske zemlje, tako je mineval naš Veliki teden, z žrtvijo stotisočeri stkan in zgrajen... Jugoslovenska mladina je le radi teh žrtev dočakala srečne solnčne dneve.

Danes pa se javljajo črni gavrani, ki so na potu Golgote kljuvali našim brcem srca. Njim, samim sužnjem, se še hoče suženjstva! Zanikajo nastop našega Vstajenja in hočejo »svobode«, kakršna jim je bila dana od trinoga pred letom 1918. Njim se še hoče onih časov, v katerih je bil pravi Jugosloven brezpravni izdajalec, a zastopanje resničnih nacionalnih potreb označeno kot protinarodno in protihabsburško. Nazaj hočejo pred leto 1918! Tja pa hoče tudi mladina, ki je zrastle v Jugoslaviji! Leto 1918. naj se zopet točno pregleda, da se vidi, kdo je bil v četi onih, ki so nam prinesli Odršenje, a kdo je prejemal srebrnike in s potuhnjenimi poljubi izdajal ljude svoje krvi? Leto 1918. naj se še enkrat povrne, a naj ne bo več samo radostno, svečano, vseodpuščajoče rojstno leto naše Svobode, ampak tudi pravično in dosledno leto čiščenja vseh onih, ki so nas v robstvu zatirali in ki jim še danes nagaja luč Svobode!

Kristus, Odršitelj sveta in jagnje božje, je vstal, kakor je rekel. Oboroženi vojaki, hlapci in trinogi svojih trinogov pa so ob Vstajenju popadali v prah in se razbežali... Sveto pismo o njih usodi ničesar več ne ve! S trenutkom Vstajenja so zaključili svojo usodo...

Tako bodi s čuvarji našega groba, v katerega so uklepali našo svobodo, tudi pri nas! Tudi pri nas bi se imela vloga nasprotnikov narodnega Edinstva, napredka in ponosa Jugoslavije končati najkasneje že s trenutkom Vstajenja leta 1918. Končati bi se morala in končala se bo, ker jugoslovenska mladina uporno veruje, da je tudi naše Vstajenje leta 1918. bilo dokončno in nam je bilo naklonjeno ne samo po ogromnih človeških naporih, nego tudi po pravični Volji Najvišjega.

Zvonovi našega Vstajenja, veselo pritrkavajte čez širno našo plan in donite na vse strani o sreči svobodnega naroda.

Očividci govore

Dan na dan imamo priliko čitati v raznih časopisih najrazličnejša poročila, ki se tičejo sovjetske Rusije. Toda redko se dogaja, da so ta poročila pisana objektivno. Večinoma prikazujejo stanje v sovjetski Rusiji na romantičen, idealen način, ki nikakor ne odgovarja resnici. Razumljiva je taktika tega pisanja, ki hoče med nepoučenimi masami ustvariti videz, da je sovjetska Rusija dežela svobode, napredka in zadovoljnih, v blagostanju živčih ljudi. Toda, kdor se za stvar zanima bolj podrobno, bo moral iti preko teh produktov dobro plačanih levičarskih agitatorjev le z nasmeškom, ker mu poročila objektivnih ljudi nudijo popolnoma drugačno sliko.

Redko se dogodi, da je komu dana možnost, da potuje v to, pravijo, skrivnostno deželo. Toda tisti, ki imajo to srečo, se v veliki večini vračajo iz nje polni priznanja. Kako to? Razlaga je popolnoma enostavna. Nihče, ki pride v to »obljubljeno deželo«, ne more in ne sme storiti niti koraka po svoji volji. Tajni agenti nadzorujejo vsakogar. Voditelji pa, ki jih dobe inozemci na razpolago, imajo strog nalog in so pod kaznijo vezani na to, da prikazujejo tujcu samo tisto, o čemer se lahko v inozemstvu izve, ne smejo ga pa voditi tja, kjer bi se pokazali produkti sovjetskega vladanja v slabi in porazni luči.

Pred kratkim je izšla v izdaji »Studentskih novin« v Beogradu brošurica »Očividci govore«, ki na podlagi izjav najrazličnejših ljudi (med njimi so celo komunisti) prikazuje stanje v sovjetski Rusiji takšno, kakršno je v resnici, ne pa zakrito z bleščečimi zavesami, kakršnega so opazovali tisti plehki ljudje, ki so iz preganjanja dolgega časa potovali po Rusiji in kakršnega prikazujejo ne slabo plačani agitatorji kominterne. Ko človek prečita to brošurico, se mu prikaže prava slika sovjetske Rusije: pred njegovimi očmi leže v blato poteptana najosnovnejša načela demokracije, človeškega dostojanstva, da o pravicah niti ne govorimo. To so dela boljševiških voditeljev, živčih na najbolj aristokratski način, ki se nam odkrijejo, ko strgamo z njih rusko pavovo perje, kot Židje.

Oglejmo si, kaj torej pravijo očividci!

Andre Žid (Gide), francoski pisatelj in komunist, piše v svoji knjigi »Povratak iz SSSR« stvari, katerih si mi ne moremo niti v mislih predstavljati. Tako pravi n. pr. o Kolhozih sledeče: »Kolhoz, gospodarsko kapitalistično podjetje, je odredjevalo višino dividend, ki naj se razdele akcionarjem.« O osebnosti svobodi pravi, da v SSSR ni niti enega človeka, ki bi ne mislil tako, kot hočejo njegovi šefi. To delo opravlja moskovska »Pravda«, ki jih poučuje o vsem, kar smejo misliti in delati. V zaključku svoje knjige pravi: »Obetali so nam diktaturo proletarijata. Vendar pa smo daleč od tega. Da: diktatura, brez dvoma; ampak diktatura enega samega človeka, ne diktatura združenih proletarcev, Sovjetov. Jako važno je, da se ne varamo in treba je jasno priznati: to ni ono, kar se je hotelo. Še korak dalje, pa bi lahko rekli: to je prav za prav tisto, česar se ni hotelo ustvariti.«

Položaj delavstva v sovjetski Rusiji nam slika znani komunistični prvak v Angliji, Valter Sitrin, v svojih opisih na povratku iz Rusije takole: »Nesrečna plača delavcev za osemurni dan znaša v prvi kategoriji 105.87 rubljev, v srednji kategoriji 259.28 rubljev, v osmi kategoriji 317.62 rubljev, dočim ima direktor 2000 rubljev mesečno. Če sedaj predpostavimo, da stane kg kruha 4 rublje, vidimo, da delavec iz prve kategorije ne zasluži na dan niti za en kg kruha, kaj šele za druge potreščine.« O demokraciji in komunistični diktaturi pravi omenjeni pisatelj: »Po-

polnoma siguren sem, da bi delavci pod fašističnim diktaturama Italije in Nemčije bili srečni, da se vrnejo k demokraciji, pa četudi h kapitalistični. Nikoli nisem prikrival nedostatkov demokracije takšne, kakršna je, vendar pa imam rajši njo, kot pa komunistično in fašistično diktaturo.«

Najbolj razočaran je bil nad komunistično Rusijo belgijski komunist Šefs, ki se je zgolj iz idealizma podal v delavski raj, iz katerega pa skoraj ni mogel več oditi. Omenjeni pisatelj je napisal za časa svojega bivanja v Rusiji propagandno brošuro, katero je poslal sekretarju mednarodne Rdeče pomoči v Moskvo. Tam so brošuro pregledali, ga pohvalili in mu izjavili, da jo bodo izdali. Res je čez nekoliko mesecev čital v »Rdeči zastavi«, komunističnem listu, ki izhaja v Belgiji, svoj članek, toda ne pod svojim imenom, ampak pod imenom Amazofa. Ko se je pritožil, mu je Amazof dal sledečo izjavo: »Zakaj se pritožujete? Zato, ker sem stavil svoje ime mesto vašega? Morate se smatrati za srečnega in počaščenega. Ko sem postavil pod članek svoje ime, sem dal vašemu delu samo še večjo vrednost... Nikar ne pozabite, da je moje ime, Amazof, poznano vsemu proletarijatu na svetu in da sem jako važna osebnost v svetovnem delavskem komunističnem pokretu, dočim ste vi — iskreno priznajte — samo majhen, droben delavec. Kdo vas pozna? Tukaj v Rusiji nihče. Prav tako ne v ostalem svetu, izvzemši vašo majhno Belgijo, kjer ljudje vedo, kaj ste. Radi tega vam dam lahko samo en nasvet, da ne protestirate in se mi zahvalite, da sem vam pomagal, da vaš propagandni spis doseže res tisti cilj, katerega ste želeli.« Jako značilen je tudi govor, ki ga je dobil omenjeni komunist od nekega komuniste, katerega je na zboru v Rostovu vprašal, zakaj se Vorošilov vozi s posebnim vlakom s tolikim pompom, dočim od naroda zahteva, da štedi z vsako kopejko. Odgovor se je glasil: »Tovariš Belgijec je velik idealist. Ne razume še, da se tovariš Vorošilov ne more obnašati kot navaden smrtnik. On je ljudski komisar za vojsko. Kadar odhaja Vorošilov na deveti Kongres, je potrebno, da opazi to ves svet. Če bi potoval kot ostali, z navadnim vlakom in brez spremstva, ne

bi kapitalistične države o tem ničesar vedele. Ker pa potuje iz Moskve s posebnim vlakom in ker ga spremljajo na kolodvor z »Internacijonalo«, vodijo tuji diplomati o tem račun in poleg tega jako učinkuje na delavske mase v buržujskih državah...«

Prilike v Rusiji nam lepo prikazuje tudi spodaj navedeni dogodek:

Bilo je leta 1932. Po vseh ladjedelnicah so bili organizirani veliki protestni mitingi. Na njih so se slišale strahovite obtožbe proti komunističnim voditeljem. Nekateri so poizkušali pomiriti maso. Toda nihče jih ni hotel poslušati. Ljudje so zahtevali kruha, zadosti kruha, kruha, katerega je mogoče jesti, a ne one umazane in plesnive zmesi, ki kvari želodec. Po dolgi diskusiji, kaj naj ukrenejo, so se odločili, da pošljejo 27 tovarišev k Stalinu in zahtevajo od njega kruha ali smrti.

27 delavcev je odšlo in niso se več vrnili. Zaprli so jih in o njih se nikoli ni več ničesar slišalo. Ostali so obmolknili. Težki škorenj Stalinovega pritiska je pritisnil znova delavske mase in pomečkal one, ki bi vzdignili glavo.

Šefsu je bilo dovolj. Sklenil je, da zbeži iz sovjetske Unije.

Tudi sovjetsko časopisje ne more zakriti gorja, ki vlada v Sovjetiji. Ljudje ne uživajo najosnovnejših pravic človeštva. Z njimi se postopa hujske, kot z živino. Moskovska »Pravda« piše tole: »V Kolhozu »Za spomin Iliču (Leninu)« so konji toliko garali na polju, da niso mogli sploh več vleči pluga. Tedaj je komunist Kopnov predlagal, da se vpreže v plug kmete — člane Kolhoza.«

Verno sliko korupcije nam predločuje isti list: »Kmetica Praskovijska Špek, 28 let stara, mati treh otrok, in Ana Pašenko, 40 let stara, sirota in nepismena, obe članici Kolhoza, sta bili obsojeni na 10 let zapora zato, ker sta ukradli štiri kilograme žita. Po drugi strani je znani komunist Jaroslavski pokradel 3700 kg kruha in bil obsojen samo na 3 mesece takozvanih »popravnih del«.

Na podlagi teh dejstev, ki smo jih navedli, si je vsak lahko ustvaril mnenje o položaju, kakršno vlada v Sovjetiji. Popolne slike si itak ne moremo ustvariti, lahko pa po teh drobcih, ki smo jih navedli mi, in ki jih navajajo še drugi objektivni viri, sklepamo še na ostale.

Naše socijalno zavarovanje

Konec.

Stroški zavarovanja se krijejo iz prispevkov delojemalcev in delodajalcev, ki jih pa uradu nakazujejo samo delodajalci s tem, da predhodno odtrgajo od mezde svojega delojemalca nanj odpadajoči del prispevka. Za vsako zavarovanje, t. j. tako za slučaj bolezni kakor za slučaj nezgode, se vodi poseben račun. Prispevek za slučaj bolezni znaša 7 odstotkov od zavarovane mezde, od česar odpade 3.5 odstotka na delavca, 3.5 odstotka pa na delodajalca. Prispevek za slučaj nezgode plača samo delodajalec in to po posebni tabeli, izračunani po načelu sistema glavnicega kritja rent in z ozirom na večjo ali manjšo nevarnost, v kateri je delavec pri opravljanju gotovega dela. Za določanje nevarnosti je na podlagi statističnih podatkov sestavljena posebna tabela nevarnostnih razredov. Prispevek za nezgodno zavarovanje se trenutno giblje med 1.5 do 2 odstotkov zavarovane mezde.

Kakor sem že zgoraj omenil, je delavsko zavarovanje centralizirano v enem zavodu. Ta sistem organizacije zavarovanja omogoča najcenejšo administracijo. Upravi stroški so kolikor

mogoče minimalni, ker je uprava enotna. Z enim računom se zbirajo prispevki za vse pango zavarovanja, poleg tega pa še prispevki za Javne borze dela in za Delavse zbornice, ki so ta posel poverile ustanovi delavskega zavarovanja.

Centralistični sistem v delavskem zavarovanju pa ima še to prednost, da je zavarovalna praksa po vsej državi enaka. Po vsej državi imajo zavarovanci enake pravice, delojemalci in delodajalci pa tudi enaka bremena. Radi tega je konkurenca med delodajalci v državi z ozirom na socijalne dajatve nemogoča, delojemalci pa se lahko svobodno gibljejo po vsej državi, ker vedo, da imajo povsod v pogledu zavarovanja enake pravice.

S tem, da delodajalci in delojemalci sodelujejo v upravi Osrednjega urada in Okrožnih uradov, je podana garancija za popolno samoupravo zavoda, obenem pa imata obe strani enak vpliv na zavarovalne posle. Popolna objektivnost pri reševanju sporov je podana z (Nadaljevanje na strani 4.)

Voljašicam in Voljašem

želita

Vesele velikonočne praznike

Uredništvo in uprava

Ljubljana, 15. marca 1937.

Često imamo priliko slišati iz ust starejših ljudi težke očitke, ki lete na mladino. Stalno se ponavlja, da je vedno manj resna, da je ne zanima niti učenje, kaj da bi se bavila celo z ostalimi življenjskimi problemi. Zanima jo le šport, za vse drugo nima interesa. Nikakor se ne moremo strinjati s takšnim mišljenjem, ki kaže v vsem le veliko nepoučenost in vse premajhno poglobitev v razmere, v katerih živi mladina. Če bi se vsi tisti, ki na račun mladine izrekajo takšne pavšalne očitke, malo bolj pozanimali za vzroke takšnega stanja, ki ga pa, to moramo poudariti, opisujejo v vse prečrtnih barvah, nikakor ne bi mogli trditi tega, kar trdijo, ampak bi morali priznati baš obratno, namreč, da je mladinsko gibanje radi ovir, ki se ji stavljajo neprenehoma, jako zadovoljivo.

Če hočemo izpodbiti to mišljenje, ki ga imajo nekateri o naši mladini, se moramo spustiti v raziskovanje miljeja, v kakršnem živi ter naznačiti usodne napake, ki se delajo s tem, da se mladini naravnost ovira vsakršno zanimanje in seveda tudi delovanje v njej bistvenem smislu, namreč da mlad človek vrta in vrta, ter se na vsak način hoče dokopati do resnice.

V tem pogledu moramo razdeliti vse mlade ljudi na dva dela: na študirajočo mladino in ono, ki si je kot smoter svojega življenja izbrala svoboden poklic.

Oglejmo si kot prvo mladino, ki študira. Staro mišljenje, da je dolžnost študirajoče mladine le učenje in se mora torej baviti le z onimi zadevami, ki se neposredno tičejo le šole in z ničemer drugim, prevladuje s prav redkimi izjemami še danes. Po tem mišljenju je sestavljen tudi ves učni načrt, ki se baš v tem pogledu z veliko, dejati moramo, preveliko gorečnostjo, sprova. Stalno se povdarja, da mladina sploh ne sme poznati drugega posla, kot rednega in doslednega pripravljanja za šolo.

Društva, ki so dovoljena na naših zavodih in ki bi morala po svojem namenu služiti temu, kar šola kot taka ne nudi in ne more nuditi, namreč spoznavanju življenja, stojijo pod stalno kontrolo mladini predpostavljene. Priznavamo, da mora imeti mladina v svojem društvenem delovanju voditelja in svetovalca, nikakor pa ne zavirača njenega hotenja. Baš to se pri nas dogaja. Mladino se v vsem njenem delovanju stalno ovira. Ne dopušča se ji izražati njeno mišljenje, po drugi strani pa se ji vsiljuje mišljenje, ki je plod dognanj gotovega poedinca. To mora na vsak način kvarno vplivati na mlade ljudi. Ne samo, da se ji s tem naravnost vsiljuje nezanimanje do stvari, dela se jo tudi neznačajno. V debatah se mladina boji povedati svoje mišljenje, ki je največkrat nasprotno mišljenju tistega, ki ji je postavljen za varuha iz enostavnega razloga, ker je njen predpostavljeni in bi morebitno svojemu nasprotno mišljenje smatral kot razžaljenje ter bi svojo premoč pokazal na drug način. Mladina radi tega molči ter počasi otopi. Tako se ne kujejo značaji!

Treba je, da se ves ta sistem, ki je sedaj v praksi, temeljito spremeni. Mladina je dolžna,

Naša je bodočnost!

Zakon prirode razvija iz dojenčka otroka, iz otroka mladeniča, iz mladeniča moža in iz moža starca.

Bodočnost naroda torej nikdar ne bo izgrajena na pomlajenih starih, temveč le na zdravi in močni mladini.

Zato je bodočnost naša!

Mladina zahteva!

Mi mladi se danes vprašujemo, kje je naše mesto, kod gre naša pot. Smo kakor na semnju, kjer nas vabijo različni trgovci z idejami. Toda ali se bomo zadovoljili s to ali ono lepo besedo? S teorijami o ustvarjanju vseobčnega človeškega raja na podlagi obrnitve družabnega reda? S teorijami o ljubezni do bližnjega in proti Kristusovi volji: »Moje kraljestvo ni od tega sveta!« ustanavljali versko zajednico mesto narodne, ter prekrizanih rok čakali nadnaravne pomoči? Ali bomo od časa do časa vpili po cesti: »Živijo!« in rekli, da smo svoj delež dela za narod opravili?

Ne! Ne zadovoljuje nas ne prvo ne druge ne tretje! Videli smo v prejšnjih stoletjih poizkuse načinov ureditve človeške družbe na verski podlagi, vidimo danes tudi milijone žrtev rdeče revolucije in njene uspehe: glad in živalska beda, ker je bilo nekaj zrušeno, brez načrta za novo stavbo. Videli pa smo tudi, da nam samo čustveni nacijonalizem ne zadošča, hočemo tudi real-

da se zanima za svet okoli sebe ter da o svojih pogledih in dognanjih tudi svobodno pove svoje mišljenje. Pri tem se je ne sme utesnjevati. Nadzorstvo, ki se danes smatra tako, je treba v bodoče razumeti drugače, namreč ne kot nadzorstvo, ampak kot prijateljsko voditeljstvo in svetovalstvo. Tako bodo podane osnove zdravega razvoja mladine, kar si mora vsakdo želeči ter temu primerno po svojih močeh tudi pripomoči.

Proč s starim mišljenjem! Zavedajte se, da je le v svobodi podana osnova zdravega in koristnega razvoja poedinca ter posredno potem tudi vsega naroda.

Vprašanja mladine svobodnih poklicev se do-
taknemo v naslednji številki.

IZ VSEBINE:

● OČIVIDCI GOVORE
MLADINA ZAHTEVA
VPRAŠANJE KOLONIJ
PRAVE IN NEPRAVE MANJSINE
IZ ŽIVLJENJA NAŠIH BEDNIH
AZIJA SE ZASTRUPLJA
PLANINA SMRTI
SREDNJEŠOLSKA AMNESTIJA
ŠTUDENT
INDUSTRIJA IN TEHNIKA
LOBANJA S ČRNIMI ČEKANI
ELEKTRIČNA STENA
LETALSTVO
ŠPORT, ŠAH
NAGRADNA KRIŽANKA

nega načrta za izboljšanje prilik vsakemu Jugoslovenu, kar bo šele ustvarilo ono pravo nacionalno Jugoslavijo, ki so si jo zamišljali oni, ki so nam jo s krvjo priborili. In to je delo nas — mladih.

Naša Jugoslavija je naš dom, naša hiša. V tem domu bomo mi živeli in mi delali. Osemnajst let že stoji ta hiša, ki je bila grajena skozi stoletja. Ali pa smo zadovoljni z gospodarstvom teh 18 let? Ali so naši starejši bili umni gospodarji in nam bodo prepustili nekoč naš dom v takem stanju, da bomo mi njihovo delo na isti način nadaljevali? Mladina pravi ne! Morda premalo upoštevamo prilike, ki so bile? Morda smo preveč kritični? Mladina kategorično ponavlja svojo kritiko. In prav je tako. Če je mladina tudi oster kritik, se prav s tem obvezuje, da bo morala delati nekoč bolje in drugače! In čim ostrejša je kritika, tem popolnejše bo moralo biti delo.

Toda mladina zahteva tudi ono, do česar ima pravico. Če je gospodar hiše razsipek pijanec ali lenuh in obstaja nevarnost, da mladoletnim otrokom ne bo zapustil gospodarstva v redu, ga postavi sodnija pod nadzorstvo in obvaruje imetje pred razpadom. Zato upravičeno zahteva mladina vse Jugoslavije od svojih očetov, da ji morajo čuvati njen dom v redu do onega trenutka, ko bo meč prešel iz roke očeta v roko sina.

To je zahteva nas mladih, ki si danes ustvarjamo načrte za bodočnost, ki se pripravljamo za delo v svojem domu, v veliki nacionalni državi, ki ima vse pogoje, da postane eden najmočnejših gospodarskih in političnih faktorjev.

Kdor te zahteve ne bo upošteval, bo šla mladina čezenj in si bo znala priboriti svojo pravico sama. Nov čas prihaja, nova jugoslovenska mladina dorašča in Sokoliči-Jugoviči ne bodo razočarali svoje majke Jugovičev — Jugoslavije.

Dr. Branko Vrčon:

Vprašanje kolonij

Med najtežja vprašanja, ki jih je »užaljena« Nemčija sprožila po svetovni vojni v svoji borbi za dosego popolne enakopravnosti z ostalimi vesilami, posebno s Francijo in Anglijo, spada vprašanje vrnitve njenih nekdanjih kolonialnih posesti. Nemčija je uradno nastopila s to zahtevo šele potem, ko je že izbrisala iz versajske mirovne pogodbe vse ostale »madeže nemške časti«: reparacije, omejitve oborožene sile, mednarodno kontrolo in upravo v Posaarju, demilitarizacijo Porenja, omejitev rečne plovbe itd. V svojem govoru dne 30. januarja t. l. pa je Hitler storil še poslednjo črto čez »versajski diktat« s tem, da je samovoljno izbrisal iz njega — nemško odgovornost za svetovno vojno. S to poslednjo črto čez versajski mir je Hitler po lastni izjavi zaključil dobo tako zvanih »izvršenih dejstev«.

Toda ozračje še vedno ni čisto. Nesigurnost glede nadaljnjih nemških namenov še vedno ni popustila. Dokazuje to posebno nemško rovarjenje na vzhodu in jugovzhodu Evrope, ki se je v zadnjem času pokazalo zlasti v nenavadno ostri kampanji proti Češkoslovaški in njeni zvezi z Rusijo. Na drugi strani pa je nemška vlada povzročila novo zmedo s svojo zahtevo po vrnitvi nekdanjih kolonij, dočim dosledno odklanja statut Društva narodov, ki tvori, kakor znano, sestavni del versajske mirovne pogodbe, kakor odklanja obenem zamisel kolektivne varnosti in regionalnih pogodb, sklenjenih z več državami istočasno (zapadni in vzhodni pakt), ki pomeni praktično izvajanje ženevskega statuta.

Vendar pa Hitlerju vsaj v toliko lahko verjamemo, ko trdi, da je doba »izvršenih dejstev« zaključena, v kolikor so pri novih nemških zahtevah »izvršena dejstva« zares izključena, ker so praktično neizvedljiva. Nemški poseg po tujih ozemljih na vzhodu in jugovzhodu Evrope je brez vojaškega spopada s prizadetimi državami nemogoč. Še manj pa si je mogoče predstavljati na primer nasilno pridobitev nekdanjih kolonialnih ozemelj. Nemške zadevne težnje se brez tveganja vojne dajo uresničiti samo po diplomatskem potu.

To taktiko je nemška vlada tudi dejansko ubrala, ko je pred nekaj tedni poslala s to posebno kolonialno misijo v London svojega tamkajšnjega poslanika Ribbentropa. Uspeh njegove diplomatske akcije pa je bil vsekakor negativen, saj je angleški zunanji minister Eden tudi po razgovoru z njim ponovno izjavil v spodnji zbornici, da ne bo angleška vlada vzela nemške zahteve po vrnitvi kolonij niti v pretres. Anglija je pripravljena Nemčiji ustreči le v toliko, da dopušča možnost posebnega sporazuma o boljši izmenjavi in razdelitvi surovin, ki naj bodo odsej dostopne vsem državam, toda izven tega trgovskega okvira odklanja vsako drugo razpravo o kolonijah, zlasti še vsako zahtevo po spremembah v lastništvu sedanjih kolonialnih posestev. Razen tega pa sta Anglija in Francija že od vsega početka jasno opredelili svoje stališče glede kakršnihkoli morebitnih bodočih pogajanj z Nemčijo, ko sta ji v svojih notah in predlogih dali jasno razumeti, da mora Nemčija najprej podati nova jamstva za zagotovitev evropske varnosti, šele potem lahko postavlja zahteve, ki se tičejo nje same.

Tako je nemška kolonialna zahteva obtičala na mrtvi točki. Nemčija veže svoj pristanek za sklenitev novega zapadnega pakta, ki naj nadomesti od Nemčije samovoljno prekršeno lokarnsko pogodbo iz leta 1925., na ugoditev njeni kolonialni zahtevi, Anglija in Francija pa sta pripravljene Nemčiji gospodarsko pomagati le, če sama pokaže dobro voljo in nudi zadostna jam-

stva za ohranitev evropskega miru. V tem smislu je tudi nemška kolonialna zahteva le del splošne diplomatske igre vesil, ki se grupirajo v znamenju »nasičenosti« in »nenasičenosti« v dva ločena tabora: v tabor ekspanzivnih in dinamičnih vesil (Italija in Nemčija) ter v tabor statičnih, konservativnih vesil (Francija in Anglija). Čim večja je medsebojna povezanost v enem izmed teh dveh taborov, tem večja postaja po sami sili razmer medsebojno povezanost tudi v drugem taboru. Vse to seveda veča tudi medsebojno nasprotje obeh taborov, kar se spet odraža pri reševanju vseh evropskih in svetovnih problemov, med njimi tudi pri reševanju kolonialnega problema.

Angleško-francosko sodelovanje je v tem vprašanju še posebno živo. To pa ne le zaradi splošne naperjenosti italijanske in nemške ekspanzije proti francoskim in angleškim interesom, kar se danes odraža že na vseh mogočih področjih evropske politike, temveč predvsem zaradi tega, ker je nemška zahteva po vrnitvi kolonij bistveno naperjena le proti obema zapadnima vesilama, katerima je po svetovni vojni, ko je prišlo do delitve nemških kolonialnih posestev, pripadel glavni del. Od približno treh milijonov kvadratnih kilometrov vseh nekdanjih nemških kolonij (v glavnem v Afriki) je skoraj štiri petine odpadlo na Anglijo, dobra petina pa na Francijo.

Podrobno razdelitev določajo členi 118—119 versajske mirovne pogodbe. Iz njih lahko razberemo, da je Anglija »podedovala« po Nemčiji predvsem ogromno ozemlje *nemške vzhodne Afrike* (sedaj nazvane Tanganika) z izjemo dveh manjših sultanatov (*Ruanda in Urundi*), ki sta bila dodeljena Belgiji. *Kamerun in Togo* sta prišla v glavnem pod francoski mandat, *jugozapadni del nemške Afrike* je pripadel angleškemu dominionu Južnoafriški zvezi, *Nova Gvineja* Avstraliji, nekaj manjših *otokov severno Ekvatorja v Pacifiku* pa je prevzela Japonska. Dasi je vse to kolonialno ozemlje po svojem obsegu petkrat večje od današnje Nemčije, ne predstavlja po svojem naravnem bogastvu velike vrednosti. Nemški izvoz iz teh kolonij je bil minimalen. Že 16. junija 1919 so sile zmagovalke v posebni noti opozorile, da se Nemčija kot kolonialna sila sploh ni izkazala. Kolonije so predstavljale zanjo veliko breme, ki ga je prenašala z ogromnimi žrtvami le iz prestižnih razlogov. Iz istih razlogov jih hoče tudi sedaj spet dobiti

NAŠE SOCIJALNO ZAVAROVANJE

(Nadaljevanje s strani 2)

ustanovo nezavisnega sodišča za delavsko zavarovanje. Z državnim nadzorstvom ministra za socialno politiko in narodno zdravje pa je v polni meri zagotovljena zakonitost pri poslovanju.

Kakšne važnosti je socialno zavarovanje, nam pokaže že nekoliko približnih števil. Zavarovanih delavcev je v naši državi 650.000. Od 1. julija 1922. do začetka leta 1936. je bilo v bolniški panogi izplačanih 870 milijonov dinarjev za hranarino, 300 milijonov za porodniške podpore, 360 milijonov za zdravniške stroške, 400 milijonov za lekarniške stroške, 370 milijonov za zdravljenje v bolnicah, 174 milijonov je bilo izdanih za kopalnice in sanatorije, 80 milijonov za zdravljenje zob, 70 milijonov za ambulatorije, 40 milijonov je bilo izplačanih na pogrebniščinah itd. Upravni stroški vseh uradov za delavsko zavarovanje znašajo 16.43 odstotka od celokupnih dohodkov. Vseh zdravnikov, ki so v

v svojo posest, dasi utemeljuje svojo kolonialno zahtevo med drugimi tudi s *pomanjkanjem potrebnih surovin in s preobljudenostjo*.

Francozi zanikajo, da bi bile Nemčiji surovine zares v taki meri potrebne, kakor to ona trdi. Z vrnitvijo kolonij, ki so bile pasivne, bi v ostalem Nemčija tej optrebi ne mogla zadostiti. Podatki o nemški kolonialni trgovini neizpodbitno dokazujejo, da je na trgovino z bivšimi nemškimi kolonijami odpadlo pred vojno komaj pol odstotka vse nemške trgovine. Razen tega so vsa ta ozemlja neprimerna za večjo kolonizacijo. Nemčija sama je pred vojno naselila v vsem tem ogromnem kolonialnem kompleksu komaj 25 tisoč svojih ljudi. Problema preobljudenosti bi torej Nemčija z zopetno pridobitvijo teh svojih nekdanjih posestev ne rešila. Nemci ne smejo končno pozabiti, da Francija in Anglija nekdanje nemške kolonije samo upravljati — v imenu Društva narodov (v obliki mandata). Za reševanje tega vprašanja je potemtakem kompetentno samo Društvo narodov, iz katerega pa je Nemčija izstopila. Predpogoj vsake diskusije o tem problemu j etorej — nemški povratek v Ženevo.

Angleži pa gredo še dalje in pravijo: Ako je glavni razlog za zahtevo po vrnitvi kolonij pomanjkanje lastnih surovin, potem vprašanja prenosa kolonialne lastnine sploh ne pride v poštev. Zadostuje v ta namen, ako se s splošnim sporazumom, h kateremu je povabljen tudi Nemčija, uredi vprašanje dobave surovin, ki naj postanejo po isti dobavni ceni dostopne za vso državo. (Ta cilj je zasledovala posebna konferenca o surovinah, ki se je začela dne 8. marca t. l. v Ženevi, a brez sodelovanja obeh najbolj prizadetih držav: Nemčije in Italije...) Tudi čl. 22. in 23. ženevskega pakta, ki urejata izvrševanje kolonialnega mandata, točno predpisujeta, da je v ozemljih, ki so podvržena mandatu, v veljavi načelo tako zvanih »odprtih vrat« za vse narode in države. Že s samim povratkom v ženevsko ustanovo so potemtakem po angleškem mnenju podane zadostne garancije za pravično izrabo bogastva v poštev prihajajočih kolonij.

Iz tega kratkega pregleda o bistvu kolonialnega problema ni težko razbrati njegovih težav. Vprašanje je sicer bistveno gospodarskega značaja, mešajo pa se vmes tudi moralni, politični in formalno-pravni momenti, ki rešitev silno zapletajo. Za sedaj lahko ugotovimo le to, da vprašanje še ni prešlo zgolj diplomatskega okvira in da je vsaj za bližnjo bodočnost malo verjetno, da bi se Hitler tudi na tem terenu poslužil svojih znanih »izvršenih dejstev«. Posebno malo verjetno se zdi to po najnovejših sklepih angleške vlade, da izpelje svoje pomanjkljivo oboroževanje do konca in tako podkrepi svoj odločni »ne!« v tem vprašanju, če treba, tudi s silo.

službi delavskega zavarovanja, je v vsej državi okrog 1700, administrativnih uradnikov in služiteljev pa okrog 1300. Število pomožnega osebja po ambulantah znaša okrog 350, v ostalih zdravstvenih ustanovah (bolnice, sanatoriji in podobno) pa 430.

V neugodni panogi so znašali v zgoraj omenjenem razdobju samo izdatki na podporah za 20.000 rentnikov okrog 450 milijonov dinarjev. Za potrebe zavarovanja obstojajo po vseh večjih krajih potrebni ambulatoriji, ki jih je po vsej državi okrog 130; dalje poseduje delavsko zavarovanje 13 terapij in kopalnic ter 9 sanatorijev, 12 manjših bolnic in še več sličnih ustanov.

V gornjem smo podali povsem kratek, morda celo prekratek prikaz našega zakona o zavarovanju delavcev ter nekaj njegovih rezultatov v številkah. Manjka še podrobnejši opis, kako se zakon v praksi izvaja, v čem se naše socialno zavarovanje najbolj pogosto kritizira in v koliko je taka kritika umestna. Ta važna vprašanja bomo obravnavali v enem izmed bodočih člankov o naši socialni politiki.

NAŠA ZEMLJA IN NJENE KRVAVEČE RANE

Prave in neprave manjšine

»Misel in delo«, kulturna in socialna revija, ki izhaja v Ljubljani, prinaša v zadnji (št. 2—3) številki zanimivo razpravo znanega manjšinskega strokovnjaka Lava Čermelja: Smernice in manjšinske zaščite. Prinašamo prvo poglavje razprave:

Theodor Veiter nam s svojo knjigo »Slovenska narodna skupina na Koroškem« ni samo na način, ki ga sicer nismo vajeni z nemške strani, razčlenil problema Slovencev na Koroškem, temveč nam je v njenem splošnem delu razgrnil tudi marsikateri problem, ki jo pri nas spričo skoro absolutnega nerazumevanja in nezanimanja za manjšinske probleme ali sploh neznan ali vsaj premalo upoštevan.

Tako opozarja Veiter na nedostatke, ki so združeni z izrazom »narodna manjšina«. Izraz sam na sebi je morda vsaj v veliko primerih formalno pravilen, toda praktično se je pokazalo, da se »manjšina« čestokrat identificira z »manjšo vrednostjo«. Radi tega so proti izrazu »manjšina« v prvi vrsti same manjšine. Dočim so nekateri strokovnjaki v manjšinskih problemih, tako na primer Richard Bahr, kljub temu še dalje za izraz »manjšina«, se Veiter rajši priključuje drugemu mnenju, ki zahteva mesto »manjšine« izraz »narodna skupina«.

Toda ne glede na to dejstvo, da se z izrazom manjšina priznava nekakšna inferiornost narodne skupine, na katero se nanaša, je ta izraz v marsikaterem primeru naravnost neumesten. Razlikovati moramo namreč med tako zvanimi pravimi manjšinami, to je med narodnimi skupinami, ki so okrog in okrog obdane od večinskega naroda, ki tvorijo torej nekak narodni otok v tujem morju, pa med nepravimi manjšinami, ki živijo sicer v tuji državi, a v neposrednem stiku na strnjem ozemlju s svojimi sonarodnjaki in njihovo lastno državo. Take manjšine imenuje Veiter »krajinske narodne skupine« (Grenzland-Volksgruppe). Manjšina v pravem pomenu besede bi bili na primer gradiščanski Hrvati ali kočevski in vojvodinski Nemci. Koroški Slovenci pa so, kakor to izrečno poudarja tudi Veiter, nepravna narodna manjšina, namreč krajinska narodna skupina.

Nepravna narodna manjšina so tudi Slovenci in Hrvati pod Italijo. Pri teh pa je že sam izraz »manjšina« docela neutemeljen, kajti po številnem razmerju niso Slovenci in Hrvati na ozemlju, na katerem živijo in ki ga poznamo pod imenom »Juljska Krajina«, manjšina, temveč absolutna večina. Naš narod je v tem ozemlju večinski narod, manjšinski narod bi bili Italijani in Furlani. Izraz manjšina za našo narodno skupino v Juljski Krajini bi bil upravičen le z ozirom na vso Italijo. Slovenci in Hrvati v Juljski Krajini pa tudi v tem primeru niso prava manjšina, temveč le krajinska narodna skupina. Kajti oni tvorijo z beneškimi Slovenci vred kompaktno naseljeno narodno skupino in živijo ob sami jugoslovensko-italijanski meji, ki jih loči od samostojne države njihovih sonarodnjakov.

Pač pa bi bili Italijani v naši Dalmaciji prava manjšina v Veiterjevem pomenu te besede, seveda pod pogojem, da velja ta izraz tudi za tuje državljane. Tudi Italijani v Trstu in istrskih mestih ali v Zadru bi bili prava narodna manjšina, ako ne bi ti kraji spadali pod Italijo. Kajti ti Italijani nimajo neposrednih stikov z italijanskim narodnim telesom, temveč so le manjši narodni otoki v slovanskem morju.

Značilno je, da je naš narod pod Italijo, še preden je bil ustvarjen izraz »krajinska narodna skupina«, poudarjal ta svoj značaj že z imenom, ki ga je dal svojem ozemlju pod Italijo. Imenoval ga je namreč »Juljska Krajina«. Ta izraz se je že splošno udomačil ne samo med našim narodom pod Italijo, temveč tudi med vsemi Jugoslovenci, pa tudi drugi narodi so ga že prenesli v svojo literaturo, tako Nemci kot »Julische Mark«, Angleži kot »Julian March«, Francozi kot »La Marche Julienne«, Čehi kot »Julska Krajina« in Poljaki kot »Krajina Julianskija«. Radi tega je neumestno in neumljivo, če piše ali govori še kdo izmed nas o neki »Venezii Giulia«.

Razlika med pravimi in nepravimi narodnimi manjšinami se kaže tudi v odnosih večinskega naroda države do njih. Nasproti pravim manjšinam vlada običajno neprimerno večja toleranca in dobrohotnost kakor nasproti nepravim manjšinam. Opozorimo naj samo na različno ravnanje avstrijskih Nemcev z gradiščanskimi Hrvati pa s koroškimi Slovenci. Dočim imajo gradiščanski Hrvati na kulturnem in gospodarskem področju razmeroma obsežno svobodo, celo večjo, kakor so jo kdaj prej imeli, se odkreajo koro-

škimi Slovincem kljub mednarodnim obveznostim skoro vse pravice. »Pravi čudež« prave manjšine pa je, kakor je pisal pred kratkim »Berliner Lokal-Anzeiger«, nemška manjšina na Kočevskem, »kjer se število Nemcev ni skrčilo, temveč se je celo povečalo«. »Kajti Nemec tu še vedno ponemčuje slovenskega delavca. Če slovenski delavec ostane, postane Kočevar.«

Glede neprave manjšine pa je že radi teritorialne zveznosti pri njenih sonarodnjakih v lastni državi zanimanje zanj posebej živo. Na drugi strani vidi večinski narod v takih narodnih skupinah na svojem državnem ozemlju stalno iredentistično nevarnost. Radi tega hoče marsikatera država nasilno raznaroditi ali iztrebiti krajinske narodne skupine. To velja zlasti za one države, kakor na primer Italijo, ki niso po nobeni mednarodni določbi ali dogovoru vezane na zaščito narodnih manjšin. Tako postopanje pa mora naravno vzbuditi upor v zatirani narodni skupini ter skrajno nejevoljo pri narodu, kateremu skupina pripada. S tem se le ojačujejo iredentistične težnje in se ustvarja sovražno razpoloženje med državami, ki lahko dovede tudi do konflikta z orožjem. Radi tega je v interesu splošnega miru potrebno, da se take nevarnosti izločijo ali vsaj čim bolj omilijo.

Moderni Kočevarji

Če hočete izvedeti, koliko so Nemci (posebno Kočevarji) pred nami Slovani, morate stopiti na njihovo prosvetljeno kočevsko zemljo. Tam ti bodo povedali, da smo mi »Balkanci«, najmanj 500 let za njimi. Edini sodobni ljudje v Jugoslaviji so Nemci, kajti za nas je sv. duhu zmanjkalo »žabe«.

Toda! — Toda v marsikateri hiši, celo v gostilni, boš našel na častnem mestu — sliko Franca Jožefa v zlatem okvirju. Sapienti...

Uredite pravopis

Pravopis na Kočevskem še danes ni urejen. Slovenska imena se pišejo še vedno popačeno, kakor so jih pisali župniki v ranji Avstriji.

Ali bomo v Jugoslaviji gledali Jugoslovence z imenom n. pr. Tsentschitsch (Cenčič)?

Besede in dejanja

Nekaj izjav avstrijskega kanclerja:

»Na mejah naše države živijo še druge narodnostne skupine, kakor Hrvati na Gradiščanskem in Slovenci na Koroškem...«

»Nikomur... ne bomo jemali njegove narodnosti!«

»Naloga avstrijskega nemštva je, da pomirjevalno vpliva na narode in skrbi za to, da imajo tudi tuji narodi v Avstriji prepričanje, da lahko ohranijo svojo narodnost.«

»Glavna napaka Avstrije bi bila, če bi pripadnikom drugih narodov hotela jemati njihovo narodno samobitnost. V preteklosti imamo za to preslabe izkušnje!«

»Narodnostna pravičnost in krščanska ljubezen je poslanstvo države in hkrati služba narodu!«

»Avstrija mora biti vez med narodnimi kulturami.«

Nekaj dejstev:

Desetletja krvave Jugoslovenci na Koroškem. Voditelji sosednjega naroda so jim odkrili vse pravice. Raztrgati in zaslužiti hočejo našega človeka. Katoliška Avstrija je naš narod razpela na Golgoti.

Mladini so odkrili pouk v materinskem jeziku, naši besedi so vzeli vso pravico v javnosti. Da niso naši ljudje segli po samoizobrazbi, bi kmalu imeli analfabetški otok v osrčju Evrope.

Südmarch »skrbi za šole«, kjer za naš jezik ni mesta. Heimatbund se je vsilil v javno upravo in življenje slovenske Koroške in »čuva nemške interese spodnjega dela dežele«.

Gmotni, moralni in dejanski pritisk vrši, »naravni proces prilagoditve Slovanov nemški enoti«.

Naša narodna pesem je ožigosana kot »huj-skajoča popevka«.

Dotok Jugoslovenov

Nemčija je k nam »izvozila« mnogo Židov, ki so si pri nas pridobili takoj mnogo pravic in ugodnosti. Sedaj nam z zakotnimi brošurami pačijo jezik in moralo.

Mirno lahko potujemo nazaj v Nemčijo z našim potnim listom. Tako smo imeli primer morilca »Jugoslovena« Davida Frankfurterja in primer goljufa »Jugoslovena« Mozesa Silbersteina. Na vso srečo kažejo imena njih poreklo, toda le — dokler se ne prekrstijo!

Šole v Juljski Krajini

Dežela je prepletena z otroškimi vrtci. Otroci od tretjega leta dalje jih morajo obvezno posecati. Nobenega kraja ni, kjer bi ne bilo otroškega vrtca. V njih se otroci vzgajajo v duhu sile italijanskega imperija.

Ob prestopu iz otroškega vrtca v osnovno šolo se otroci vpišejo med »otroke volkulje«, z osmim letom pa dečki med »ballile«, deklice pa med »male Italijanke«.

V uniformah se udeležujejo manifestacij in se vadijo v rabi orožja.

S štirinajstim letom postane deček iz ballile »predstražnik« (avanguardist), deklica pa »mlada Italijanka«.

Tudi na jezike se polaga velika pažnja. Največ se uči angleščine. Pa tudi za druge jezike, razen za slovenskega in hrvaškega, prirejajo mnogo tečajev.

»Tako se vadi mladina po Mussolinijevem reku: »Libro e moschetto!«

Iz življenja

Brez dvoma so socialni problemi danes oni, ki se o njih največ piše. Strokovno in dnevno časopisje je dan na dan polno teoretičnega razglabljanja tega vprašanja, ki pa se podaja na takšen način in v takšni obliki, da vse premalo vzbuja med ljudmi interes ter gre večina čitateljev mimo takšnih razprav z nekakšno nejevoljo. Nočemo s tem reči, da nimajo socialnega čuta in razumevanja za bednike, krivda je le v presuhoparnem podajanju, ki, mesto da bi vsakogar pritegnilo in ga privabilo do sodelovanja, vsakogar le odbija.

Zavedamo se, da je tu treba popolnoma novih pogledov in načina zainteresiranja ljudi. Zato smo se odločili, da prikažemo omenjeni pereči problem na drug način, ki bo moral pritegniti vsakogar ter da na ta način po svojih skromnih močeh skušamo doprinesiti svoj delež k reševanju socialnih problemov zlasti med mladino, kateri je brez dvoma treba vzbuditi globok socialen čut in sočustvovanje do onih, ki si z največjo težavo, ob pomanjkanju ter boleznih, utirajo pot skozi težave življenja, ter jo na ta način pritegniti v kader onih požrtvovalnih ljudi, ki jih je sicer malo, ki pa se z velikimi žrtvami trudijo, da olajšajo položaj tem bednim.

Tudi Ljubljana, kar se na prvi pogled sicer ne opazi, krije v svojih zakotnih ulicah, posebno pa še po periferiji, neverjetno revščino. Človek, ki je navajen hoditi le po mestnem asfaltu, si tega niti predstavljati ne more, dokler ga nekoč noga ne zanese ali za Bežigrad, ali v Sibirijo v Mestni log, ali na polje okoli Sve-tega Križa itd. Tu žive najbednejši med bednimi, ki nimajo skoro nikakega zaslužka, v napol razpadlih, vlažnih bajtah, sredi boleznih in ostalih tegob.

»Čas hiti, tovariš. Rad bi namreč, da bi kaj kmalu zbral material za »Voljo«, mi je potožil naš urednik. »Ne boj se, vse bo pravočasno pripravljeno«, sem mu odgovoril. Spomnil sem se, da je resnično že čas, da pričnem. Lotil sem se; z veseljem in vno, da prikažem v nepriljubljeni obliki košček žalostnega življenja iz naše neposredne bližine. Kam naj se obrnem po podatke, da bo slika popolnejša? — Obrnil sem se kar na ona mesta, ki imajo vsak dan opravka s temi problemi in povsod naletel na veliko razumevanje. Toliko podatkov sem dobil, da nisem vedel, kje naj začnem. Odločil sem se, da si ogledam kot prvega naš severni del mesta ali, kakor pravijo, bodoči center. Podal sem se v Gramozno jamo.

Komaj se je naredil dan. Solnce je mežikalo skozi leno se vlečeče krpe megle. Mesto je oživljalo. Stopal sem čez polje, ki se razprostira med Tyrševo cesto in novo bežigradsko meščansko šolo. Čudno mi je bilo pri srcu, ko sem se bližal bivališču revežev, ki prebivajo v gramozni jami. Opisal vam bom Gramozno jamo takšno, kakršna se mi je zdela na prvi pogled: zazdela se mi je kot majhna vas, ležeča na dnu kotanje. Seveda ne vasica, ki je obkrožena s polji in sadovnjaki in iz katere ti udarjajo na uho prijetni glasovi klepanja kos in mukanja živine. Tako predstavo sem dobil nemara radi tega, ker te tako tipično razmetane bajte in kočice spominjajo na slog, v katerem so zgrajene naše vasi.

Obisk v Gramozni jami

Pogled na ta kraj, v katerem leži ta za Ljubljano in njeno socialno delovanje prava sramota, ti stopi pred oči z vso svojo težino, ki si jo predstavljaš lahko že od daleč. V ozadju leže lepe Kamniške planine, ki so bile to jutro tako očarljivo lepe, da sem skoro pozabil na namen svojega prihoda. — Prišel sem vendar, da si ogledam jamo! Še enkrat sem se ozrl nanje in zazdelo se mi je, da so pravi dobrotniki tem revežem in edina prijazna slika, ki jih včasih vsaj za trenutek odtrga od resničnosti življenja.

Stopil sem po stezici navzdol, med barake. Neprijetno mi je bilo. Reveži so sicer, pa vendar le ljudje. Ne kažejo radi svoje revščine svetu, najmanj pa reporterju. Toda razumeti me morajo. Nisem prišel, da bi si nabral materiala za senzacionalen članek, ampak da iz sočustvovanja opišem njih življenje in vzbudim v čitalcih občutek dolžnosti, ki jo morajo imeti do njih. Malo so me plašili tudi podatki, ki sem jih dobil: je nasilen, surov, pijanec itd.

Tu pa tam sem skozi okno zagledal začuden blede obraz, ki me je z nezaupanjem motril, misleč si gotovo: kaj pa ti tukaj, kaj je tebe zaneslo med nas, ki se s toliko muko pehamo skozi skrbi in težave življenja?

... pred seboj je imel razgrnjen star dežnik

Znašel sem se v osrčju naselbine. Ozrl sem se okrog sebe. Prva misel, ki me je spreletela ob pogledu na vso to revščino, mi je izsilila vprašanje, kako morejo merodajni činitelji sploh dopustiti nekaj podobnega v tretji kulturni prestolnici naše Jugoslavije. Neverjetno je! Samo razpravljanje pri mizah, sramota pa nam leži kar naprej. Že sam prostor, na katerem so ti ljudje našli svoje pribežališče, je takšen, da niti zdaleka ne ustreza najosnovnejšim higijenskim zakonom. Tla so vlažna, tako vlažna, da povzročajo v barakah tolikšno mokroto, da teče od sten in stropa. Pa ne samo to. Povsod se razširja zoprni vlažni duh, ki napolnjuje izbe in vso kolonijo. Kakšen škodljiv vpliv ima na organizem tamošnjih prebivalcev, nam zgovorno govore statistike zdravstvenega stanja, h katerim se še povrnemo. Sredi naselbine leži greznica. Zdi se, da je kakor nalašč postavljena na ta prostor, da okužuje že itak slab zrak in s tem še bolj pospešuje razne bolezni, ki se prebivalcev že itak lotevajo radi stradanja in nerednega življenja. Ob vhodu v barake pa leži smetišče, na katerem najdeš od gnilih neužitnih jedil in izlitih pljun-

Gramozna jama pred leti

kov jetičnih do pepela vse; torej maso, ki je najpripravnejše torišče za razvijanje različnih bolezenskih klic. Marsikateri bakteriolog bi lahko dobil tukaj primerke, s katerimi bi izpopolnil svoja umetna gnojišča bakterij. Jasno je, da vse te sovražnice zdravih organizmov ne obstanejo na mestu, kjer so se spočele; prav gotovo skušajo najti pot do kraja, kjer bodo lahko započele s svojo razdiralno močjo. Na podlagi teh dejstev se mora pri nas začeti najenergičnejša akcija za poboljšanje teh prilik. Ne akcije za sanatorije, ampak za dostojna bivališča teh v neznosnih higijenskih prilikah živčih ljudi. Pa je že tako pri nas. Namesto da bi začeli graditi hišo pri temeljih, jo začnemo s streho. Treba je spoznati zmoto. Namesto da se opremljajo barake z ličnimi številkami, naj bi se tisti denar porabil za nabavo živil, katerih pomanjkanje ti ljudje tako občutijo.

Hotel sem si sprva ogledati notranjost barak kar sedaj. Toda zavedel sem se zgodnje jutranje ure. Vrnil sem se v mesto, da pridem ob primernejši uri ter tudi s fotografskim aparatom posnamem in prikažem to revščino.

V poznih dopoldanskih urah sem se zopet vračal v kolonijo. Spremljal me je eden izmed sotrudnikov z »Leico«. Prišla sva ravno prav. Življenje v jami je postalo živahnije. Na vratih sva tu pa tam opazila žene v glasnem pogovoru. Po tleh so se igrali umazani, raztrgani in nepočesani otroci. Stopila sva sredi med nje. »Dober dan.« — Pritajeno in z nezaupnim glasom so odzdravili. »Prišla sva pogledat, kako živite«, sva nadaljevala. »Kako živimo? Slabo, saj vidite. Sicer pa, kaj bi vam pripovedovalo«, se je oglasil osoren moški glas. »Dan za dnem nas hodijo gledat; nas in našo revščino, še svetu jo razkazujejo s slikami, pomaga pa nam nihče.«

Previdno bo treba, sva si mislila s tovarišem in res sva začela previdno. Jaz s tem, da sem molčal, fotoreporter pa je ubral drugačne strune. Vedel je, da mora začeti pri otrocih, da bo na ta način pridobil zaupanje staršev. Ni se uračunal. Obrnil se je na bratca in sestrico, ki sta se ukvarjala s polomljenim vozičkom: »Zlezita no na voziček, da vaju fotografiram!« Otroka pa sta kar naprej opravljala svoj voziček. Le tu in tam jima je ušel nezaupljiv pogled na naju neznanca, ki ju motiva. Sočutno sem pogledal tovariša. Toda v tem se je oglasil glas: »Zlezita že vendar na voz, kaj se bojita!« Sestrica je bila kmalu na mestu, bratec pa se ni zmenil. Čudno se mi je zdelo, zakaj ne poslušata. Toda v tem sem že z grozo opazil, da so njegove nožice tako čudno zvite in nežne na podplatih. Bližnji nama je pojasnil: »Veste, pohabljen je. Z nogami sploh ne more ničesar. Plazi se ves dan tu okrog barake tako, da si pomaga z ročico. Pаметen pa je kljub svoji mladosti. Le poglejte. Pri plazenju mu služi desna ročica za to, da si pomaga naprej. Vse polno črepij in blata je tu naokrog, pa si je kar sam poiskal razbit čevljiček, katerega si je nataknil na roko, da si je ne rani. Bolan je bil že kot dete. Zdravil se je baje v bolnici in ko je za silo okreval, so ga pustili domov k materi.« Spomnil sem se na vlogo. Nisem dvomil več, da je samo ta in ničesar drugega krivo boleznih tega otroka. Sočutno sem ga pogledal in

Kako je beda povečala naselbino

ga povprašal po imenu. Pogledal me je s svojimi modrimi očmi in mi z nasmeškom odvrnil: »Slavko.«

Led je bil prebit. Okrog naju se je nabralo polno ljudi, ki so ob najinem prihodu oprezno čakali ob vhodih v barake. Ko pa so uvideli namen najinega prihoda, so se približali in naju obdali. Spustila sva se z njimi v pogovor in prijazno so nam odgovarjali.

Stopila sva še dalje po koloniji. Pred barako sva zagledala moža. Sedel je na nizki pručici, pred seboj je imel razgrnjen star dežnik. Popravljaj ga je s tako vnemo, da niti slišal ni prijenega sika »Leice«, ki ga je ovekovečila. Zdravil ga je šele glas od strani. »Oče, sedaj boste pa v časopisih!« Vprašujoče naju je pogledal. Toda kmalu se je razživel. Načeli smo razgovor, tekem katerega nama je razkladal: »Vidite, v tej baraki živimo. Šest nas je: moji starši, žena, dva otroka in jaz. Ne zaslužiimo ničesar, dasi bi radi. Moji starši so prestari, jaz pa tudi nisem skoro za nobeno rabo več. Bolan sem na pljučih, težko diham in vsako delo me takoj utruji. Veste, rad bi videl, da bi bila vsaj otroka sita, če že vsi ne moremo biti. Toda niti to ne gre. Jemo le, kadar nam kaj prinese žena, ki s pomivanjem zasluži par desetakov na mesec. Edina redna hrana nam je mleko, ki ga vsak dan pošilja Protituberkulozni dispanzer. Toda premalo je za vse.«

»Kako pa je s stanovanjem?« sem ga prekinil. »Kar pogledajte sami, pa boste videli. Ena sama sobica je, pa majhen prostor zraven, ki ga uporabljamo za kuhinjo. V njej se drenjamo vsi, zdravi in bolni. Saj sam vem, da to ni prav. Pa pomagajte si, če si morete. Sicer pa je itak že prepozno«, je vzdihnil.

Stopil sem v barako. Zatohel duh po vlagi in neprežračenem prostoru mi je udaril nasproti. V sobico, kjer sta dve postelji, visoka in nizka omara, miza, zaboji in druga drobnarija, je prav v tem trenutku posijalo sonce. Njegovi žarki so razgnali temo, ki v njej običajno vlada. Opazil sem s papirjem obite lesene stene. Med deskami pa se prav dobro opazijo špranje, skozi katere prinaša veter prah in mraz. Žalosten pogled. Stopil sem še skozi nizka vrata, ki peljejo v kuhinjo. Bolje bi bilo, da ne bi. V njej je bilo tako temno, da predmetov, ki so v njej, sploščka sploh nisem opazil. Šele, ko so se oči privadile mraka, sem lahko zagledal železen štedilnik, posteljo in še par drugih predmetov. Kako ti ljudje žive v teh z vlago prepojenih prostorih, si nisem mogel predstavljati.

Povprašal sem gospodarja, kako spe. »Veste, nič kaj rad vam tega ne pripovedujem. Posebno onim ne, ki so od časopisja. (Mož namreč ni vedel, da tudi midva spadava med nje.) Vam pa povem, ker ste tako prijazni z menoj. V sobici, kjer sta dve postelji skupaj, spimo štirje: žena, otroka in jaz. Vem, škodljivo je, posebno za otroka. Pa kam naj ju spravim? V zavetišče? Prav rad. Pa ne gre. Toliko sem že prehodil in preprosil, da si ne upam več. Nikjer nisem bil uslišan. Ali naj se umaknem jaz? Kam naj grem? Pa tudi če bi se, jim ne bi bilo dosti pomagano. Saj vidite sami, v kakšnih razmerah živimo. V kuhinji pa spita stari oče in mati kar skupaj na eni postelji. Stara sta, vsa betežna.

naših bednih

za Bežigradom

Hudo mi je, da jima vsaj na starost ne morem nuditi boljšega življenja.«

Odkrita izpoved tega bolnega moža me je pretresla. Iz njegovih besed sem spoznal, kaj je hudo življenje in borba za obstanek. Kaj veš ti, svet, ki iščeš razvedrila in veselja po zabaviščih, kaj je grenkost življenja. Zapravljaš denar za stvari, ki ti omamljajo centralno živčevje, da pozabljaš svoje skrbi, ki so v primeri s skrbmi teh revežev le malenkostne. Razmetavaš denar istočasno, ko mnogi teh revežev nimajo niti toliko, da bi si kupili najobhodnejše potrebščine za življenje. Kje si, pravica? V duši mi je zavihralo, skozi možgane pa je spreletavala misel: dovolj, vsega dovolj.

Nekoč je bila najbrže cirkuški voz

Potolažil sem moža, kolikor sem mogel ter se prav prijazno poslovil od njega.

Stopil sem po naselbini in poiskal fotoreporterja, ki je med mojim razgovorom s popravljalcem dežnikov odšel, da poišče kaj primerne za svoj aparat.

Skupaj sva se napotila dalje. Presenečena sva obstala pred barako, ki je bila brez dvoma najslabša v vsej jami. Nekoč je bila najbrže cirkuški voz, sedaj služi kot bivališče mogoče trem, morda tudi petim ljudem. Po zunanji stenah je bilo obešeno razno perilo in druge cunje. Bila je zaklenjena. Bržkone se je lastnik in njegovi mudil v mestu, da si naprosi vsaj toliko, da potolaži vsaj največji glad.

Stopala sva med barakami. Povsod ista slika. Obrazi, s katerih je zrla na naju pomanjkanje in bolezen. Slabo oblečeni, neumiti in nepočesani ljudje, ki postajajo brez posla med hišami in si s prerekanjem preganjajo čas.

Stopila sva zopet v eno izmed barak. Ob majhnem ognjišču se je sukala slabotna žena in pripravljala borno kosilce. Na obrazu se ji je poznalo, da mnogo trpi. Začudeno se je ozrla, ko sva jo pozdravila. Preplašenost ji je zevala iz oči. Šele kasneje sva izvedela vzrok njenega strahu. Mislila je, da sva detektiva, ki sva prišla radi njenega moža, ki ga že tri leta ni bilo domov. Ko je uvidela, da se je v naju zmotila, je postala prijaznejša. Razkladala nama je neznosno življenje, ki ga živi s svojimi otroki ob možu-pijancu. »Pet nas je. Mož nima stalnega zaslužka, le tu pa tam se mu posreči, da dobi za kratek čas zaposlenje. Ko pa zasluži nekaj dinarjev, jih nikoli ne prinese domov. Navadno krene kar v

prvo gostilno in ga ni domov prej, dokler ni pogljal zadnje pare. Takrat se vrne, sredi noči navadno. Prebudi vse, otroke in mene. Zahteva denarja in hrane. Kje naj vendar vzamem? Saj dostikrat niti loliko ne zasluži, da bi bili siti. On pa tega ne vidi. Razbija in kriči, pretepava otroke in mene. Saj to ni več življenje! Konec bi naredila od jeze in žalosti, če bi ne bilo otrok. Toda če mene ne bo, kaj bo jutri, in tako vedno, z dneva v dan.«

Poslovila sva se od žene in odhajala. Povsod je enako, to sva spoznala že iz teh par obiskov, ki sva jih napravila.

Ravnokar so se vračali iz šole otroci. Bledi, slabotnih teles, raztrgani. Iz oči jim je gledal glad, nenasitljiv glad. Začudeno so naju motrili. Stopila sva med nje. Preplašeno so se stisnili. Pomanjkanje jih je napravilo slabiče. V njih ni bilo tiste prešernosti, ki jo imajo drugi otroci. Neodkriti obrazi so brezizrazno strmeli. Nagovorila sva enega izmed njih, najmlajšega. Gledal je v tla, sploščka sploh ni odgovarjal. Šele obljubljeni dinar mu je nekoliko razvezal jezik. Začel nama je razkladati domače razmere. Opisal je vso družino pri tem seveda sebe ni pozabil pokazati v najlepši luči. Priden je v šoli, priden je doma. Bil je jako pretkan, to sva videla. Njegovo hvalisanje je pač imelo svoj namen: za dinar je treba narediti nekaj reklame. Nisva ga hotela dalje zadrževati, bil je že nestrpen. Fotoreporter ga je še hitro ujel na film (razven tudi našega sotrudnika, — op. ur.), dala sva mu obljubljeni dinar in — že ga ni bilo več. Ne bele ne črne ni dejal, stekel je za svojimi tovariši.

Stopila sva iz jame. Zdelo se nama je, da sva se vrnila v svet. Pred nama se je razprostirala planjava, posejana z lepimi novimi stavbami. Uvodna slika vam kaže kontrast tega, rekel bi, dvojnega sveta. Spodaj razdrte barake, zgoraj moderna poslopja. Zazdelo se mi je, kakor da te zgradbe, bele in ponosne, stoje krog jame kakor v zasmeih tem barakam. Zamislil sem se. V duhu sem si zastavil eno samo vprašanje: ali pride kdaj čas, ko bodo spoznali, kaj ne sme biti in kako mora biti. Ta slika mi je odgovorila sama: moralo bi biti tako, da bi bilo tisto, kar je danes ozadje, bilo pribežališče tem revežem, ta »vasica« pa, ki leži v ospredju, pa naj bi bila veren dokument vsem zanamcem, kako je nekdaj bilo in kako ne sme biti.

jm.

Gledal je v tla...

Križem širnega sveta

Azija se zastruplja

Kitajska doživlja revolucijo za revolucijo in v teh neurejenih razmerah imajo ljudje dvomljive vrednosti največ prilike za ribarenje v kalni vodi. Zanimivo pa je, kje je izvor in gnezdo vseh kriminalnih tipov. Amerikanece Bocker nam skuša odgovoriti na to vprašanje:

Človeštvo bi se moralo bolj zanimati za izvor zla na Kitajskem, ker je to zlo nevarno tudi vsoljnemu svetu: opijska beznica.

V opijski beznici se delajo načrti za rope, umore, požige, atentate, tu se sestajajo plačani agenti svetovne rdeče revolucije, tu je leglo špijonaže, to je gniloba, ki preti, da bo zasmrdela tudi čez meje kitajskega cesarstva.

Opij tihotapijo že v Mongolijo in Indijo, kjer se ljudstvo vedé ali nevedé zastruplja in kraljestvo opijske beznice preti, da pride sčasoma tudi v Evropo.

Svojo gornjo trditev, da je namreč uživanje opija v neposredni zvezi z zločinstvom, najbolj enostavno dokažem s statistiko:

V Kantonu je bilo v opijskih beznicah in na takozvanih cvetličnih čolnih ubitih od avgusta I. 1936. do januarja I. 1937. 350 oseb. Zločince so odkrili v 270 slučajih in razen šestih oseb so bili vsi vdani že dalje časa opiju.

Pri opijski raciji v Nan-Kingu je bilo od aretiranih 237 oseb prišlo v kriminal 170 oseb, 36 oseb pa je bilo kaznovanih za druge delikte. Od vseh 237 oseb je bilo le 11 nepredkaznovanih.

Z ameriškim konzulom v Tien-tsinu, piše Bocker, sva si ogledala nekaj teh beznic.

Na tri udarce po vratih nama je odprl star Kitajec, ki naju je preje skrbno premotril skozi malo linico v vratih. Stopali smo po dolgem temačnem hodniku in močan neprijeten vonj nam je udarjal v nos. Ob hodniku so se vrstile manjše sobe; nekatera vrata so bila polodprta in videli smo ležeče postave obeh spolov, ki so vneto kadile dolgo cev — opijsko pipo. Rumeni izpiti obrazi so s štrlečimi očmi topo gledali v svet. Med njimi smo videli tudi nekaj Evropejcev. Končno smo prišli v večji prostor, kjer so

bila ležišča postavljena vseokrog. V kotu pa so vodile zavite stopnice navzgor. Tu pa tam so čepele skupine drobnih rumenih ljudi, ki so stikali glave in se ob našem prihodu zazrli čez ramo v nas, ter čakali, da smo odšli dalje. Konzul mi je pojasnil, na moje vprašanje, zakaj policija ne napravi reda, sledeče:

— Prvič je ta policija jako malo zmožna, drugič se je razpasla silna korupcija in nikoli ne veš, od koliko strani prejema policaj plačo, kar pa je najhušeje to, da Japonska na tistem podpira opijske družbe, ker hoče zastrupiti Kitaj, da ga nato lažje zavzame. Poleg tega pa imajo lastniki beznic celo špijonažno službo, da za racijo zvedo pravočasno in skrijejo, kar ne sme priti policiji pred oči.

Sicer pa je koža tudi kitajskega policista mila in je ne proda rad razcapanemu lumpu. Nekateri beznice pa so cele trdnjave, imajo podzemne vhode in izhode, včasih celo direktne podzemne vodne zveze, kjer se gospodje zločinci iz pristanišča pripeljejo v motornem čolnu po kanalu — pod zemljo.

Glava me je kmalu pričela boleti od močnega vonja in ko sem prišel na sveži zrak, sem se čutil čisto olajšanega. Tako Kitajska počasi propada, boljševiški agenti jo zastrupljajo z revolucionarnimi idejami, opij zastruplja temelje države in naroda, ves svet pa si zakrije oči in ne vidi nič...

Bivališče v grobnici

Kot piše Fedor Gorin, spadajo racije v Moskvi med vsakdanje dogodke. GPU bi brez njih izgubila smisel obstoja. Čim se število ujetnikov zniža, zavlada v Kremlju vznemirjenje. Kadar ni zločincev in političnih zarotnikov, love policaji potepuhe, berače, ulične trgovčke, bivše buržuje, ki nikoli niso sigurni pred rdečo policijo. Vsi pridejo pred hitro policijsko sodišče.

Pred takim sodiščem so doživeli majhno senzacijo. Komisar je izpraševal starca z dolgo belo brado, ki je bil obtožen, da je kradel zeljnate glave. Starec se je branil, češ, da ni kradel zeljnatih glav, ampak da je samo zbiral odpadke, ki so ležali v cestnem jarku.

»Takšne izgovore že poznamo«, je vzkliknil komisar. »Kako se pišeš?« — »Grigor Dragomirov.« — »Kje stanuješ?« — Starec je razmišljal in potem odgovoril: — »Na starem grobišču, v grobnici generala Dragomirova.« — »Kaj praviš? Kje stanuješ?« je ponovil komisar.

»Državljan komisar, dejal sem, da v grobnici. Bil sem profesor zgodovine v Kijevu in se pred osmimi leti priselil v Moskvo. Nisem mogel najti stanovanja. Tedaj sem se spomnil grobnice svojega strica generala Mihajla Ivanoviča Dragomirova. Šel sem na grobišče in našel razkošno grobnico v redu. Bilo je dovolj prostora za posteljo in majhno ognjišče. Vselil sem se in do danes še nihče ni imel ničesar proti temu.«

Državljan komisar je obsodil bivšega profesorja na tri dni zapore.

Vitomil Zupan:

Planina smrti

(Nadaljevanje.)

»Sedaj sem pa res v zadregi, kakšne šole bi se lotil s teboj. Niti arlberška, niti švicarska ti ne leži,« se je smejal Zon in lahkotno poskakoval, dvigajoč se na palicah. Ko je spustil kolena in so smuči udarile v suhi sneg, se je zapiralo izpod njih. Na brezoblačnem nebu je sijalo sonce. Pokrajina se je bleščala v kristalnočisti belini. Observatorij je stal na planini pod njima ves polit z ledom. Za njim so se dvigale visoke stolpaste skale in se s svojo sivino ostro odražale od belih pasov snega, ki je ležal po palicah.

Neil je prekrizal palici med nogama in napol sedel nanje. Ravnodušno je motril pobočje pod seboj, ki je bilo razorano od smuči. Tu pa tam je bila utisnjena široka luknja, ki je čudovito spominjala na obseg Neilovega atletskega telesa.

»Jahati ali voditi plemenit dirkalni voz ni nič proti temu presnetemu športu«, je končno ugotovil.

»Pomisli, ko si sedel prvič na konju, je tudi on vodil tebe«, se je Zon razpoloženo šalil v jasnem popoldnevu. »Dilce pa so kakor konj. Prav za prav te še rajše vržejo. Sicer pa imava časa za smučarsko šolo na pretek.«

Zon je usmeril smuči v dolino in v elegantnem visokem predklonu zdrsil po strmini proti

ledenem gradu. Dva raztegnjena loka je zarezal v belo plast, nato je ostro ustavil. Oblak pršiča je planil izpod robov. Zon se je zagledal nazaj in zatulil Neilu, naj mu sledi. Neil se je junaško razkoračil, nato pa se spustil navzdol. Kmalu se je k Zonovim nogam prikotilo nekaj, kar je bilo le po obrisu podobno kapetanu.

Sredi smeha je izdaval Zon, da je Neil podoban pravemu belemu duhu.

»Dobro, da so domačini zjutraj odšli. Če ne, bi jim nagnal sedaj toliko strahu v kosti, da bi ga čutili še na stara leta.«

Naenkrat je premolknil. Na obronku hriba nad njima se je pojavila človeška postava. Zon si je zasenčil z dlanjo oči in opazoval prihajajočo. Smešno kretanje visokega slokega moža je zbudilo nasmešek celo Neilu.

Mož je imel smuči na nogah, vendar je sedaj z umirjenim korakom stopal po strmini navzdol in pri tem visoko dvigal kolena. Napravil je vtis čaplje s strašno dolgimi koraki in malo glavo. Eno smučarsko palico je vlekel za seboj, na drugo pa se je opiral in z dostojanstvenim dolgim korakom prihajal proti njima.

»Dragi Neil, kdo bi verjel, da boš dobil konkurenco«, je pripomnil Neil.

»Mož je kaj pameten«, je rekel Neil in si stresal sneg iz hlačnih žepov. »Na smuči si je nekaj privezal, da mu ne drse.«

Dolgin je za trenotek obstal in obrnil lice proti njima. Očividno ju je opazoval skozi črne naočnike. Na svetlih brkih se mu je nabralo ivje. Podolgasti suhi obraz je bil v lepi skladnosti z vso postavo. Na hrbtu mu je visel dolg, polprazen nahrbtnik. Po kratkem odpočitku je mož nadaljeval pot. Dolge smučarske hlače so se tesno oprijemale suhih krakov, ob pasu pa je plapolal mnogo preširok zelen vetrni jopič. Nekaj korakov pred Neilom in Zonom se je ustavil. Zapičil je palici v sneg. Potegnil je z oči črna očala in v svet je pogledalo dvoje bistrih modrih očesc. Z desnico je snel rokavico, stopil naprej, iztegnil koščeno dlan in mirno rekel z visokim glasom:

»Čast mi je, gospoda, profesor Sunshine! Moža sta se spogledala in mu stresla roko. Nato sta se predstavila:

»Zon! Neil! Čuvaja observatorija!«

Ob pogledu na smrekovi veji, ki ju je profesor privezal na smuči, je Zona posilil smeh. Profesor je smeh spregledal in vprašal:

»Povejta mi, prosim, gospoda, kje je koča pod Gaskarjem. Zdi se mi, da sem že na vrhu.« Ozrl se je okrog: »Prišel sem v smuški tečaj!«

»Človek božji, na Gaskar bi morali iti južno od kolodvora. Ker pa ste šli na sever, ste prišli na Planino Smrti, ki se je prejšnje čase imenovala Rajska Planina.«

p o p i s a n o r o b o

Sovjetske anekdote

Večna plača

Dva Moskovčana sta se razgovarjala.

»No, kako ti kaj gre, sodrug«, je vprašal prvi.

»Slabo, slabo, brate, že drugi dan nisem ničesar okusil. Zima je, pa nimam suknjiča. Otroci se potepajo, sam ne vem kod. Sicer pa, saj poznaš take zgodbe. Kako pa kaj s teboj?«

»Jako dobro! Hvala!«

»Kakšno službo pa imaš?«

»V stolpu Kremlja ves dan sedim ob daljnogledu in gledam v daljavo!«

»??«

»Da, poverjeno mi je, da pazim, kdaj se približa svetovna rdeča revolucija.«

»Pa te dobro plačajo?«

»10 rubljev na dan.«

»Eh, pa to je slaba plača!«

»No, ja, vendar pomisli, da je — večna!«

Odgovorni Jud

Jud se je hotel peljati s sovjetskim vlakom. Toda na vsakem vagonu je bil kak napis: rezervirano za vojake, rezervirano za miličnike, za komsomolce itd. Končno je našel vagon z napisom: rezervirano za odgovorne uradnike.

Mirno je vstopil, si izbral najlepši sedež ter se široko namestil na njem.

Mimo je prišel dežurni železniški uradnik in mu dejal:

»Toda, tovariš, tu je le za odgovorne!«

»Vem, vem! Saj sem pismen!«

»Potem se pa lepo poberi iz vagona!«

»Mi ne pride na misel! Saj sem tudi jaz odgovoren!«

»Ne norčuj se! Ti si odgovorni uradnik?«

»Saj se ne norčujem; kdo pa naj bi bil drugi odgovoren za revolucijo v Rusiji, če ne Žid!«

Ruska primera

Tale primera kroži po Rusiji:

V boljševiški Rusiji se počutiš kot na ladji, ki je na odprtem morju: neizmeren horizont, sili te na bljuvanje, ladja se vsak čas lahko potopi in nikjer rešilnega broda.

Modri očesci sta se za trenotek v nerazumevanju zazrli v Zona, nato pa je mož zmignil z rameni ter dejal:

»Škoda! Res, škoda!«

Zopet je mirno obul rokavico, si nataknil očala in pobral obe palici. Obrnil se je. Očividno je hotel takoj nazaj, kajti dejal je:

»Zbogom, gospoda! Hvala za pojasnilo!«

Zon in Neil sta se v smehu spogledala.

»Kam pa vendar, sedaj popoldne? Zajela vas bo noč«, je zavpil Zon »Stopite vendar z nama v kočjo na čaj. Jutri jutraj pa lahko krenete!«

Profesor Sunshine se je oklevaje ozrl. Nato se je zopet obrnil in dejal:

»Dobro! Zahvaljujem se!« in se napotil takoj proti observatoriju.

»Smešen ptič«, je godrnjal Neil. »Zopet profesor!« Pogledal je Zona, »Morda ima tudi ta pedagoško bolezen.«

Zon je pohitel za dolgim suhcem. Neil je lomastil za njim.

Kmalu so v domu trije možje sedeli ob čaju.

»Imeli ste srečo«, je rekel Zon profesorju, »da niste krenili malo nižje. Na tej planini se je kaj lahko izgubiti. In ponoči je pošteno mrzlo!«

Sunshine je poželjivo srebal čaj. Ko je postavil prazno skodelico na mizo, je vprašal:

»Prosim, kje bom pa prenočil? Nekoliko sem utrujen!«

Oslove zasluge

Pravijo, da so nekoč prišli k Stalinu konj, krava in osel. Hoteli so povišanja za zvesto službo Sovjetiji.

Vsemogočni Stalin je konja pohvalil za delo v rdeči vojski in ga povišal v kamelo.

Tudi kravo je lepo pohvalil ter jo povišal v plemenskega bika.

Nato pa je zagledal sivega osla in zarežal nad njim: »Kaj pa ti tukaj? Kakšne zasluge pa imaš ti za boljševiško državo?«

»Jaz, da nimam zaslug«, se je skromno čutil osel, »tovariš vsemogočni, ali bi bil še ti na vladi s svojim rdečim režimom, če bi ne bilo toliko oslov v Sovjetiji?«

Ljudje, ki ure dolgo kihajo

V nekih krajih južne Amerike uporabljajo domačini droben prah listja neke eksotične rastline kot poper. Ta prašek tlačijo s prsti v nos, da bi mogli kihati. Domačini sami nazivajo ta poper »prah za neumno kihanje«. Res more človek po tem prahu ure dolgo kihati, vendar pa na koncu tako oslabi, da ni sposoben za nikakršen posel.

Jubilej strojne puške

Ravno 50 let je od tega, ko je bila izdelana v tovarni Nordenfeld avtomatska puška za hitro izmetavanje celega niza strelcev. Skonstruiral jo je ing. Maxim. To je bilo v januarju 1887. Anglija je strojno puško takoj odkupila in jo uvedla v svoji kolonialni vojski. Od tega časa se je strojna puška jako izpopolnila, osnovni princip pa je ostal kljub temu isti. Mitrалjez je postal najstrašnejše orožje zadnjih vojn. Angleška vlada je Maximu podelila plemstvo, najbrže za zasluge lažjega uničevanja ljudi. Vse evropske vlade so kupovale patent. Maxim je postal bogat človek.

Maxim ni prvi izumitelj puške, ki izmetuje mnogo nabojev. V ameriški državljanski vojni se je uporabljala strojna puška, ki je izmetovala 40 do 50 strelcev na uro. Izumil jo je neki Gatling. Maximova strojna puška izmetava 200 stre-

»Dali vam bomo ono malo sobico, desna vrata v veži. Kmalu bo topla.«

Profesor je težko vstal in pobral svojo kramo. Ko je stopal proti izhodu iz kuhinje, se mu je celo pod težo polpraznega nahrbtnika zapletal korak. Zon je pomežiknil Neilu in glasno rekel:

»Toda ne prespite večerje! In po večerji mor-da partija kart, ob sviranju radija!«

»Obžalujem«, je trudno dejal čez ramo profesor, preden je zaprl za seboj vrata, »pred kartami me je svarila že mati.«

»Tako je utrujen, da stoji spi«, je rekel Neil.

»Saj lahko spi do devetih — pet ur — do večerje. Potem bo že bolj gostobeseden.«

Ko se je ob devetih vrnil Neil iz profesorjeve sobe, je poročal Zonu, ki je kuhal večerjo:

»Kdo bi mu prisodil, da je, preden je legel, razpostavil po policah polno drobnarij: zobno ščetko, glavnik, kreme, polno svinčnikov in no-tezov poleg treh parov copat. In vsak predmet je oddaljen od drugega baš za enak prostor. Kar se reda tiče, bi bil mož dober vojak. V ostalem pa pride takoj k večerji.«

Skozi odprta vrata dnevne sobe so prihajali akordi prijetne orientalske glasbe.

»Grem oddajat poročilo«, je rekel Neil in od-hajal skozi vrata.

lov na minuto. Za časa burske vojne je izpopolnil strojno puško tako daleč, da je izmetavala 400 strelcev na minuto. V svetovni vojni so do-segle strojne puške 600 strelcev na minuto, danes pa imamo mitraljeze, ki jih izprožijo do 1000. V abesinski in španski vojni se je pokazalo, da pokose strojne puške več žrtev kot avijoni in topovi.

Svet v orožju

(Po statistiki Društva narodov)

	prebivalcev	voj. obveznost	v miru	vojaška v slučaju mobilizacije
Albanija	1,103.000	18 mesecev	13.000	200.000
Belgija	8,276.000	2 in 14 mes.	67.500	1,600.000
Britanija	46,889.000	3 in 8 let	253.500	9,000.000
Bolgarska	6,171.000	12 let	20.000	1,200.000
Češkoslov.	15,158.900	2 leti	178.450	2,500.000
Danska	3,684.000	5 mesecev	12.200	700.000
Estlandija	1,130.000	12 in 18 mes.	13.000	200.000
Finska	3,762.000	1 leto	29.700	700.000
Francija	41,940.000	2 leti	505.000	8,000.000
Grčija	6,620.000	2 leti	72.500	1,300.000
Italija	43,000.000	18 mesecev	636.000	8,000.000
Jugoslavija	14,950.000	18 mesecev	122.000	3,000.000
Letonska	1,957.000	12 in 15 mes.	25.500	370.000
Litva	2,500.000	18 mesecev	22.550	500.000
Nemčija	66,616.000	2 leti	860.000	13,000.000
Nizozemska	8,474.000	205 dni	25.800	1,680.000
Norveška	2,884.000	60 in 84 dni	16.200	550.000
Poljska	33,823.000	2 leti	280.000	6,500.000
Portugalska	7,222.000	15 mesecev	31.500	1,865.000
Rumunija	19,196.000	2 leti	157.000	3,500.000
Švedska	6,248.000	140 in 200 dni	36.150	1,200.000
Švica	4,168.000	60 in 102 dni	16.500	800.000
Turčija	16,021.000	18 m. in 2 leti	211.600	3,285.000
Ogrska	8,949.000	12 let	85.000	1,700.000
Rusija	168,000.000	2 in 4 leta	1,415.000	35,000.000

AMERIKA:

Argentinijska	12,393.000	1 leto	44.000	1,900.000
Brazilija	14,000.000	12 in 18 mes.	97.000	8,000.000
USA	127,500.000	1 in 2 leti	284.000	20,000.000

AZIJA:

Kitajska	450,000.000	dobr. in obv.?	1,700.000	?
Japonska	69,200.000	obvez. 2 leti	332.000	13,000.000

»Poleg drugega sporoči profesorju Rallsu, da nama tu gori zelo ugaja in da naša meteorološka postaja odlično dela — razen na smučeh, seveda!«

Pri večerji je bil profesor Sunshine že bolj zgovoren. Pripovedoval je o svojem velikem delu, ki ga bo v kratkem objavil: o spomladanskem razpoloženju žuželk.

»...toda kdaj bo šele človeku dano povsem pronikniti v globino božjega stvarstva...«, je žalostno zaključil in se zagledal z mežikajočimi malimi očmi v večjo, ki je plesala okrog svetiljke.

Na Zonov predlog so po večerji odšli v sobo. Ko so prižgali luč, se je zablestel na mizi bel list. Neil ga je dvignil in čital: Zon je pristopil. Na listu je bilo zapisano z lepo pisavo:

»Zadnji opomin Belih duhov!«

»Kdo pa so to: Beli duhovi«, je vprašal za hrbtno visok glas. Neil se je nejevoljen okrenil. Profesor ga je z zanimanjem gledal v obraz. Kapetan je brez odgovora vtaknil list v žep.

»Partijo pokerja«, se je obrnil k Zonu. Ta je brez besede prikimal in vzel z omare karte. Profesor je sedel v kot. V kaminu je plapolal vesel ogenj. Zon in Neil sta pričela metati karte. Kmalu pa se je oglašil visoki profesorjev glas in čital monotono:

Vsak dan najdem v sobi list z grožnjo Belih duhov. Ne vem, če bom vzdržal. Zelo se bojim.

Študent

Mnogi vzgojitelji trde, da študent sploh ni človek, ampak da je žival. To svojo trditev izražajo ali direktno z zgoraj navedenim stavkom, ali z različnimi okrasnimi pridevki. Najčesče si osel, bik, tele in kozel. Če ti reče norec ali tepec, je to že izraz posebne naklonjenosti in spoštovanja. S tem, da ti reče norec ali tepec, te smatra že za člana človeške družbe; sicer ne za najboljšega, a vendar potrebnega. Vem, da mnogi študentje zamerijo profesorju tako izražanje. Vsi si predstavljajo pod »oslom« lenobo, pod »bikom« zabitost, pod »teletom« neumnost in pod »kozlom« neugnanost. Jaz za svojo osebo sem prepričan, da nima noben profesor namena žaliti tenkočutečih duš s takimi epitetonimi ornanji (okrasnimi vzdevki), ampak hoče poudariti kako njihovo posebno lastnost. Če ti reče »osel«, misli na tvojo potrpežljivost pri učenju, če ti reče »bik«, poudari tvojo telesno moč, če te imenuje »tele«, ima v mislih tvoje božanske oči in visoko čelo, s »kozlom« pa poudari tvojo nemajno voljo in trden značaj.

V našem razredu smo imeli dva dijaka, ki so ju stalno klicali: »Kapelj« in »Arnik« (»Slanik«), in sicer radi neminljivih zaslug za plavalni sport. Tretjega smo klicali »Riba«, pa ne mogóče radi spolkosti njegovega vedenja in govorjenja, ampak le zato, ker je bil doma iz Ribnice. Takih epitetonov bi lahko naštel še mnogo in dobro vem, da so vsi lastniki ponosni nanje.

Vse študente delimo v dve veliki skupini: v piflače in štrebarje in v notorične zabušante ali repetente. Med tema ekstremoma pa leži še mnogo manjših in neizrazitih tipov, ki pa teže bodisi k prvemu, bodisi k drugemu tipu. Tu se bom omejil le na vidnejša predstavnika študentov, na štrebarja in na notoričnega zabušanta.

Če se opiramo na Darwina, ki trdi, da se je človek razvil iz živali, lahko rečemo, da se nahaja štrebar v štadiju zajca ali v najboljšem slučaju zajca. Ta štadij neizpodbitno dokazujejo navade in vedenje tipičnega piflača. Najraje se skriva doma, kjer študira, in napenja zdrizasto maso takozvanih možganov. Na cesti se prikaže le v najnujnejših primerih, to je, ko gre v šolo, oziroma iz nje. Hodi zelo hitro in gleda v tla. Družbo prezira. Sedi navadno v prvi klopi. S seboj prinaša vse knjige. Zvezke in knjige ima lepo zavite in čiste. Domače in šolske naloge dela

vedno sam in izvaja nad produkti centralnega živčevja strogo avtorsko pravo. Če je vprašan, nalikuje žabi v marcu, če je pa vprašan sosed, pa ribi. Vse odmore prečepi v klopi in se uči (pifla). Smeje se le, če dobi kak tovariš fajfo ali ukor. Profesorji ga uporabljajo za prinašanje in odnašanje učil, zvezkov in za nekakega zapupnika. Rad vleče na ušesa, če se sošolci pogovarjajo o profesorjih, ali če kdo recitira kako: »Rerum aeternum fragmenta«. Če pride po nesreči v žensko družbo, zardi, postane molčeč in melanholičen. Med sošolci ni priljubljen in je njegov telesni blagor vedno v nevarnosti.

Povsem drugačen tip je tip notoričnega zabušanta ali repetenta. To so navadno starejši študentje, ki dobro poznajo šolske razmere in velikokrat razne detajle iz privatnega življenja profesorjev in so pravi blagor za sošolce, ker skrbje, da nikoli ni dolgega časa. V šolo hodijo radi pavz. V največje veselje jim je, če morejo kakemu profesorju pošteno zagosti. Sam sem bil priča takega dogodka.

Neka ljubljanska šola je znana po pomanjkanju kemikalij. V vsem šolskem letu smo naredili tri poizkuse, od katerih sta se dva posrečila, tretji se pa po zaslugi naših repetentov ni. Gospod profesor je hotel dokazati izredno oksidacijsko moč hipermangana. Toda šment, prav hipermangan je zmanjkalo. Gospod profesor bi nam zelo rad pokazal poizkus, ki se mu je dosedaj še vedno posrečil in ki ni predrag. Toda brez hipermangana seveda ne gre. Pa se oglasi Tine, pravi vzor repetenta, da ga ima on s seboj. Profesorju je kar zažarel obraz od sreče, da imamo tudi med dijaki mecene, ki se ne strašijo žrtev za znanost. Z veseljem je sprejel iz rok mladega kemika papirnato vrečico »hipermangana«. Stresel ga je na mizo, ga polil z glicerinom, da bi se vžgal. Čakali smo, kdaj se bo pričelo kaditi in kdaj bo bušnil plamen iz vijoličastega kupčka na mizi. Toda iz kupčka ni in ni hotelo biti niti dima niti ognja. Iz te duševne napetosti nas je rešil šolski zvonec. Ko smo prišli v razred, nam je Tine zaupal, da bi lahko čakali do naslednjega dne pa se poizkus še ne bi posrečil. Dejal je: »Kakor jaz vem, se nastrgan koprni svinčnik od sedaj še nikoli ni vžgal, če si ga polil z glicerinom.« To je pa le ena izmed neštetihi zabav, ki so jih preskrbeli repetenti.

V oknih so močni železni križi, pred vrati sedim z revolverjem v roki in vendar — vsak dan list na mizi. Danes je bilo napisano: »Zadnji opomin...« Takoj bi odšel, če ne bi bilo zunaj takega snežnega viharja...«

Zon in Neil sta dvignila glave. Profesor je baš zaprl knjigo, iz katere je čital. Na naslovni strani je bil velik napis: »Dnevnik« in malo pod njim podpis okorne roke: Mac Lin. Dolgin je uprl modri očesci v oba kvartača:

»Oprostita, da motim, toda, ali mi lahko poveš, kaj je to. Ali ste to vi napisali? In kakšni duhovi pišejo ta pisma?«

»Vsaka hiša ima svoje navade«, ga je prekinil Neil. »Zvišujem dvajset«, je nadaljeval, obrnjen k Zonu.

»Plačam«, je rekel ta, »izgubil si!«

Neil je baš prejel poročilo iz doline. Poleg običajnih stvari je čital na koncu brzozavnega traku:

»Kak profesor Sunshine popolnoma neznan. Na Gaskarju nobenega smuškega tečaja. Zakaj to sploh vprašujete?«

Neil je odtrgal ta zadnji del brzozavke, stopil k peči in ga vrgel v ogenj. Nato je stopil po stopnicah v kuhinjo in v sobo. Zon ga je sprejel z nejevoljo:

»Zadnje čase te sploh ni na smuči. Da ti vendar ni predolgočasno ves dan v domu! In profesor tudi menda ne misli oditi. Tako lepo se je udomačil in ves dan žvrgoli o spomladanskem življenju žuželk.« Neil se je nasmehnil in se brez odgovora spustil na stol pri kaminu tako, da je grel široka pleča v ognjenem žaru.

»Ali profesorja nocoj ne bo nič na plan«, je vprašal.

»Ne vem! Dokler ni pomita posoda, gotovo ne! Dela se ogiblje. Je pa popolnoma krščansko.«

Odšel je v kuhinjo. Hotel je pristaviti na štedilnik lonec vode, da bi v vroči vodi opral posodo, toda vode ni bilo v hiši nič. Vzel je posodo, da odide po njo v rezervoar, ki je bil vzdignjen v beton tik za zgradbo. Stopil je iz hiše. Leden veter mu je vrgel pest suhega snega v obraz. Šel je proti vodnjaku. Mimogrede se je ozrl skozi prvo osvetljeno okno v sobo. Začuden je obstal. Profesor je negibno stal tik vrat, z ušesom naslonjen nanje.

»Menda ga je strah«, je pomislil Zon.

Stopal je dalje ter pogledal tudi skozi drugo okno.

Neil je sedel ob mizi. Pleča je imel obrnjena proti kaminu. Pred njim je na mizi ležala knjiga. Očividno je čital. Levja glava je bila rahlo

Nalog nikoli ne pišejo doma, ampak vedno v šoli, če jih sploh pišejo. Navadno so »rahlega zdravja« in zato večkrat izostanejo. Slabe ocene in ukore sprejmejo resignirano. Virtuozji so v ponarejanju podpisov in v prepisovanju šolskih nalog. Za razvedrilo si poiščejo družico, s katero delajo izlete v kino in v prosto naravo. Njih razpoloženje je odvisno od dnevnega in letnega časa. Najživahnejši so v poznih večernih urah in v spomladanskem času. Oblečeni so vedno brezhibno in sploh dajo mnogo na zunanost. Navadno si sami preskrbe inštruktorja, s katerim si potem dele dobiček. Profesorji jih ne ljubijo, ker so preveč prebrisani in ker jim delajo preglavice. V razredu so neomejeni gospodarji in sodniki.

Z žalostjo v srcu pa ugotavljam, da jim učni načrt ni naklonjen in da počasi izumirajo. Sem ter tja se zasveti na kaki šoli repetentska zvezda, kar pa jo moramo smatrati le kot izreden pojav starinske vrednosti.

(Dalje prihodnjič.)

Prstni odtisi se podedujejo

Dasi trde strokovnjaki, da ni na svetu dveh ljudi, ki bi imela istovetne prstne odtise, kažejo v poedinah družinah poedini člani čestokrat neverjetno sličnost svojih prstnih odtisov. Dokazano je, da se morejo prstni odtisi s svojimi karakterističnostmi v črtah podedovati od staršev. Nekateri znanstveniki verujejo, da bi se na osnovi tega zaključka mogla ustvariti nova metoda za dokazovanje očetovstva.

150 letnica fraka

Te dni je poteklo 150 let, odkar poznajo ljudje svečano večerno obleko, takozvani frak. Frak se ni rodil le na slučajen, ampak tudi na skrajno čuden način. Neki pariški gizdalin, po imenu Frak, se je pripravljaj na neko zabavo, ko je v svoj velik strah opazil, da je suknjič v spodnjem delu umazan. Ker baje ni imel časa, da se preobleče, je enostavno izrezal umazane dele, seveda zelo previdno. Ker je imel jako lep telovnik, je celo prav ugodno učinkoval na druge goste zabave. Frakova obleka se je vsem tako dopadla, da so ga začeli posnemati. Tako se je po oni lastnosti, ki jo ima človek skupno z opico, razširil frak in se obdržal vse do današnjih dni.

sklonjena. Zon se je že napol obrnil od okna, da odide, ko se je Neil nenadoma stresel in padel ob mizi. Celo skozi dvojno okno je bilo čuti zamolkli padec težkega telesa.

Zon je izpustil posodo za vodo na tla in kakor strela stekel okrog vogala. V trenutku je bil v veži. Nekaj je hušnilo mimo njega. Toda on je z revolverjem v rokah planil skozi kuhinjo v sobo. Vrata so odletela pred njim. V sobi je gorela luč. V kaminu je plapolal ogenj, Neila pa tu ni bilo. Zon je preiskal kuhinjo, vežo in vse sobe. Za Neilom ni bilo ne duha ne sluha. Končno je potrkal tudi pri profesorju. Ta je pridrsral v copatah k vratom in vprašal, kaj je. Toda v tem je Zon že odprl vrata. Profesor je stal pred njim, v rokah je držal ščetko za zobe.

Zon je moral izgledati zelo nevarno, kajti profesor je, kakor v obrambo, dvignil zobno krtačko predse.

Ko je Zon videl, da tudi tu ni Neila, je zaškrtal z zobmi in zaloputnil vrata.

»Ples se je začel«, si je dejal, ko je sedel na istem mestu, kakor malo prej Neil. »Toda to zadevo bom razkril, ali...«

Ob oknu je kovinsko udarilo. Zon je segel po revolverju, planil k oknu in ga odprl. Toda zunaj je bilo čuti le naraščajoče tuljenje vetra. Snežena zrna so silila v sobo.

(Dalje prihodnjič.)

Nenadna poplava v Tivoliju

V Lattermanovem drevoredu je sinoči počila vodovodna cev in takoj je bil velik del parka pod vodo. Ker voda ni napravila posebne škode, se je mestna uprava odločila, da je ne da izčrpati in se s tem izogne stroškov, ob bližajočem se mrzlem valu pa bomo imeli tja do Cekinovega gradu lepo naravno drsališče. Mrzli val se bliža

preko Norveške in Nemčije, radi okrenitve zalivskega toka proti jugu. Naši vremenoslovci so postavili tezo, da bo sledila še temu mrzlemu valu prava zima, ki bo dosegla svoj višek sredi meseca maja. Prinašamo sliko poplave in bodočega drsališča. Naši sportni krogi se zelo zanimajo zanj.

Dijakom in dijakinjam

Mlad, nadebuden pesnik bi rad izdal zbirko pesmi, ki jih moremo brez strahu primerjati z največjim biserom slovenske poezije — s »Prešernovimi poezijami«. Ker pa sam nima dovolj sredstev, da bi poezije izdal, nas je prosil, da apeliramo na Vas, dragi čitatelji, da se prijavite v subskripcijo. Upamo, da ne bomo doleteli na gluha ušesa ter da se Vas bo javilo dovolj. Bil bi namreč zločin nad kulturo, če bi morala ostati ta fenomenalna zbirka neizdana. Da pa ne boste mislili, da je vse skupaj potegavščina in neokusna šala, priobčujemo s pesnikovem dovoljenjem »Magistrale« njegovega »Sonetnega venca«:

*Že spet Slovincem venec nov se vije
In še ne vem, če bo dobil pohvalo.
V srcu res, da je kali poglano
Enkrat spet drevce moje poezije.*

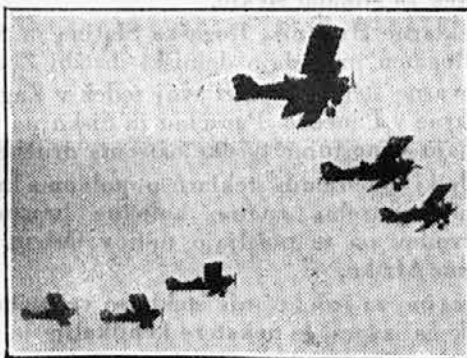
*Ljubezensko priznanje v njem se krije,
Preveč se boli v duši je nabralo.
Ran mojih naj ti verno bo zrcalo;
Vendar ne glej nanj, kakor na pomije.*

*Izdihljaji, solze so ga dušile,
A vendar zraslo je v drevo mogočno,
Presilno, da bi veje se zlomile.*

*Rodilo zdaj je sadje žlahtno, sočno.
Iz njega črpal bom moči in sile,
Lepoto tvojo bom opeval zvočno.*

Opozarjamo pa vse naročnike, da bodo izšle »Poezije« v treh vezavah, in sicer: broširane Din 5.—, v platno vezane in s pesnikovim podpisom opremljene Din 8.—, ter v luksuzni vezavi iz oslovke kože, katero je odstopil pesnik sam, Din 12.—. Slednje bodo numerirane, opremljene z avtorjevo sliko ter lastnoročnim podpisom. Sliko je nalašč za to priliko izdelal gospod profesor in akademski slikar Haifisch. Slika je že sama na sebi umotvor in zato odobravamo pesnikov korak, ki se je odločil, da sliko priključi »Poezijam«. Gospod profesor Haifisch se mudi sedaj v Palestini, kjer obnavlja v haremu palestinskega podkralja slovito Mozartovo sliko »Beg iz Saraja«. Uvod »Poezijam« so spisali vsi profesorji slovenščine ljubljanskih srednjih šol. Priglasite se na naslov: Hinko Gaber, Ljubljana, Poštni predal 241.

Zračni obisk Ljubljani

Te dni je letela nad Ljubljano eskadrila nekaj tujih letal. Ker se na brzojavni ukaz niso takoj spustila, je bilo oddanih nekaj strašilnih strelav z ljubljanskega grada. Letala so se prisiljena spustila na letališče v Mar. Dev. v Polju. Kmalu se je nabralo mnogo sveta. Vendar vstop na letališče ni bil dovoljen. Podrobnosti se hranijo v strogi tajnosti. Med prazniki pa bo dovoljen obisk letališča in publika si bo smela ogledati aparate. Prinašamo sliko eskadrilje in enega izmed krasnih letal, kakor so jih slikali reporterji. »Naše volje«.

Srednješolska amnestija

Novi srednješolski zakon pod U. K. 3281./47, ki stopi v veljavo dne 1. IV. 1937 s št. 3636/66, predvideva:

Radi novega položaja, ki nastane ob nastopu novega srednješolskega zakona in uredbe šolstva kraljevine Jugoslavije, se dijakom srednjih in njim sorodnih šol po naknadni odredbi ministrstva za narodno zdravje, predvideva možnost anuliranja slabih ocen in sicer iz obveznih in neobveznih predmetov. Slabe ocene, ki so bile označene dijakom, rojenim od 1. 1917. do 1. 1926. pred nastopom veljave nove zakonske uredbe, se smatrajo neveljavnim in veljajo za končno razredno oceno le redovanja po datumu nastopa uredbe.

»Naša volja« smatra za prijetno dolžnost, da dijakom lahko naznani to veselo vest, ki bo marsikomu od čitateljev osladila velikonočne počitnice.

(Of. vest agencije »Podvale«)

Eskimska družina

Novo delikatesno trgovino v pasaži palače »Viktorije« so te dni izročili prometu. To pa nikakor ne bi bilo tako zanimivo, če novi lastnik podjetja ne bi bil po rodu — Eskimo — g. Fegel, ki se je z družino naselil v Ljubljani.

Zanimalo nas je pred vsem, kako prija Eskimu, njegovi ženi in ljubkemu detetu naša klima. G. Fegel pravi, da razen izpuščajev po ušesih ni bilo nobenih posledic premene podnebja. Dete sicer nekoliko pogreša tjujnovega mesa, ki je njihova narodna jed, vendar mu zelo prija star golaž ljubljanskih gostiln, ki spominja na eskimsko delikateso: praženo kožo morskega psa.

G. Fegel ima tudi zastopstvo za prodajo mladih tjuhnov, ki so silno prijazne živalice in se zelo lahko udomače. Cena komadu je 15 do 25 dinarjev. Lepo jih je videti, ko kobacajo okrog g. Fegla, ki jih vodi vsako opoldne na sprehod po pasaži.

Ljubljana res postaja počasi svetska.

Zagonetna brzojavka

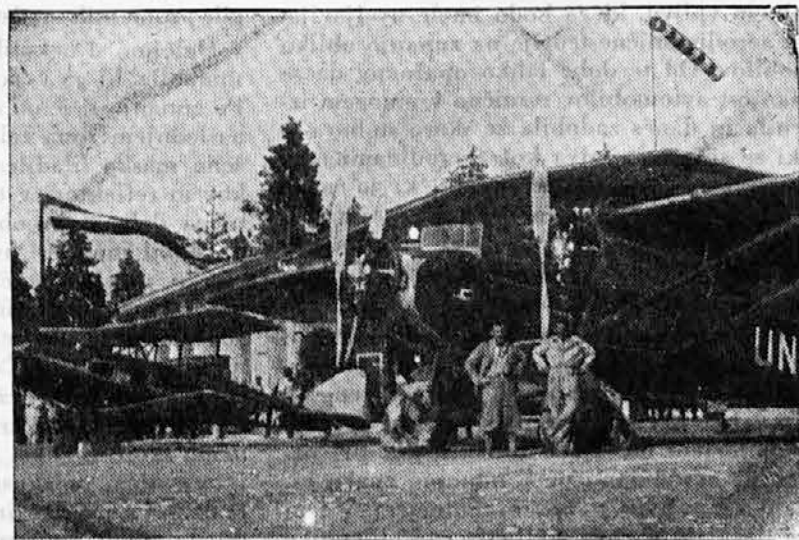
Neka afera je te dni razburila srednješolsko mladino.

Ker je preiskava v teku, ne moremo še izdati podrobnosti, pač pa lahko povemo, da se vse suče okrog neke vsega obsojanja vredne potegavščine.

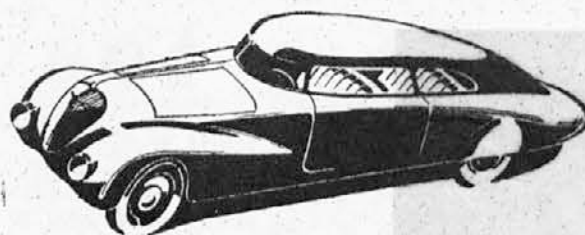
Oblasti se trudijo, da bi dešifrirale neko brzojavko, ki bi takoj pojasnila, kdo je krivec.

Tem potom apeliramo na čitatelje, da pomagajo preiskavi z razmotanjem omenjene brzojavke, ki se glasi:

»Ulir paume vrpilde san et si nart sjetan.«

Industrija

in tehnika

Aerodinamični voz Adler Triumph (K članku: »Aerodinamika« v današnjem avtomobilizmu)

Zgodovina steklarske industrije

Po sedanjem znanju segajo začetki izdelovanja stekla do Egipčanov. Že pred več tisočletji so oni razumeli izdelovati, oziroma oblikovati zmesi prvin kot pasto in jih potem pri visoki temperaturi prilepiti do kapa. Ta tehnika se je uporabljala predvsem za lošč. Pozneje se je pravo steklo topilo, napihovalo s pipo in obdelovalo.

Feničani so steklarsko industrijo prenesli v Rim. Ob času rimskega cesarstva je bilo že znano proizvodnjo brezbarvnega stekla. Po preseljevanju narodov se je steklarska obrt razširila po vsej Evropi. V Konstantinoplu je dosegla cvetoč razvoj; odtod je prišla v Benetke; Benečani so nato s svojo produkcijo obvladovali ves svetovni trg od 15. do 18. stoletja. V 18. stoletju je v izdelovanju kristalnega in brušenega stekla zavzela prvo mesto Češka. Steklo so producirali v »gozdnih glažutah«. Mesta v gozdovih so izbirali radi goriva, ki so ga potrebovali; poleg tega so se ti prostori nahajali običajno poleg potokov, ki so služili za pogon mlinov za brušenje. Za navadno topljenje stekla so uporabljali peč z osmimi lonci. V takem tehničnem stanju je prišla proizvodnja stekla v sedanje jugoslovenske kraje. Še sedaj se najdejo v gozdnatih predelih Savske in Dravske banovine ostanki in spomini na takšne glažute, ki so preskrbovale s steklom vso Levanto. Ko se je pričel uporabljati kot gorivo premog — prva steklarna na premog je bila v Zagorju, ustanovljena leta 1809. — je bilo na ozemlju Dravske banovine še kakih dvajset gozdnih glažut. Z gradnjo železnice so se steklarne preselile v njih bližino, del pa jih je propadel. Pri tem preseljevanju se je gledalo tudi na to, da so bile čim bližje rudnikom. Okoli leta 1860. so bile ustanovljene steklarne s porabo premoga v Hrastniku, Trbovljah, Libovljah pri Celju in v Kočevju. Zadnja gozdna glažuta je bila v Ribnici v Dravski banovini. Obratovati je prenehala koncem 19. stoletja. Na ozemlju današnje Savske banovine so nekatere glažute še preživele 1919, potem pa so propadle.

Tehnične iznajdbe, kot n. pr. kurjenje s plinom (od leta 1856. dalje), vpeljava banj za topljenje stekla, stroji za pihanje stekla in celo za njega oblikovanje je povzročilo koncentracijo obratov. Radi tega je ostalo le še malo steklarn. Danes so v obratu na ozemlju kraljevine Jugoslavije sledeče steklarne: Hrastnik (ustanovljena leta 1856.), Straža pri Rogatecu (ustan. l. 1860.), Paračin (ustan. l. 1906.), Rogaška Slatina (ustanovljena l. 1926.), Pančevo (ustan. l. 1929.) in Sisak (ustan. l. 1932.).

Steklarna v Pančevu izdeluje samo šipe, medtem ko izdelujejo ostale raznovrstno votlo steklo.

Največja steklarna je hrastniška. Zaposluje okoli 950 delavcev in nameščencev. Je popolnoma moderno urejena ter izdeluje vsakovrstne predmete za hišno, gostilničarsko, industrijsko, lekarniško porabo, prešano steklo, steklo za razsvetljavo.

Steklarna v Rogaški Slatini izdeluje razno luksuzno in brušeno steklo, servise, ki so popolnoma enakovredni inozemskim izdelkom. Ima tudi oddelek za slikano steklo.

Steklarne Hrastnik, Rogaška Slatina in Straža pri Rogatecu pripadajo delniški družbi Zedinjene tovarne stekla, ki ima svoj sedež v Zagrebu, steklarne v Pančevu, Paračinu in Sisku pa predstavljajo samostojne tvrdke oziroma družbe.

Izdelki omenjenih steklarn popolnoma krijejo domačo potrebo, znatne količine hrastniških proizvodov pa se pošiljajo tudi v Orient in v severno Afriko.

Sirovine za izdelovanje stekla so večinoma tuzemskega izvora, le nekatere kemikalije je treba uvažati iz inozemstva.

Prva leta obstoja Jugoslavije domača steklarska industrija ni mogla še kriti domačih potreb. Zlasti pa je uvoz vedno bolj padal, tako da danes domače tvornice popolnoma krijejo domačo potrebo i v pogledu količine i v pogledu kakovosti.

presenetljiv. Pokazalo se je n. pr., da se je koeficient zračnega odpora odrejenega tipa karoserije, ko je zadobila »aerodinamično« obliko, pri neizpremenjeni površini čelnega profila zmanjšal samo za 1,4 %. Nasprotno pa se je samo z odstranitvijo reflektorjev koeficient zračnega odpora zmanjšal za 4 %, t. j. trikrat bolj, kot s preoblikovanjem karoserije. Mnogo večji uspeh dosežemo z odstranitvijo prednjih blatnikov. Na ta način je bil odporni koeficient zmanjšan za celih 37 %.

Iz teh poizkusov vidimo, da se tovarne niso držale striktno aerodinamičnih načel pri ustvarjanju moderne karoserije, temveč so stare oblike voz le nekako oplemenitile z aerodinamičnimi.

Oglejmo si vzroke, ki sedaj še zadržujejo popolni razvoj aerodinamike v praksi. Glavni vzrok tiči pač v dejstvu, da ima aerodinamična rešitev karoserije smisel samo pri resnično hitrih vozilih. Zračni odpor pri hitrostih do 70 km na uro ni bogve kaj občuten, nad 70 km na uro pa se že močno uveljavlja. Če pomislimo, koliko ljudi vozi danes po cestah hitreje kot 60 km na uro, lahko razumemo, zakaj se vsaj 90 % vozil resničnim aerodinamičnim oblikam umika. Tovarne se, prirodno, branijo novih investicij, ki bi nasledovale radikalni izmeni konstrukcij. Poleg tega kažejo izkušnje, da so kupci konservativnejši kot tovarne same. Zato vidimo resnično aerodinamične konstrukcije le na visoko učinkovitih chassis à la Maybach, Mercedes, Burney, Crossley itd.

Drugi faktor, ki ovira razvoj strogo aerodinamične linije, je sledeči: če hočemo dati karoseriji aerodinamično obliko, jo moramo znatno povečati. S tem povečamo tudi težo voza, v kolikor ne žrtvujemo izjemno pozornost odstranjenju nepotrebnih mask in ne uporabljamo lahkih zlitin, kar zopet zvišuje ceno avtomobila. Večja teža karoserije, prirodno, poslabša razmerje med učinkom motorja in težo celega voza. Tako dobimo voz, ki na velikih ravninah doseže neobičajno visoko hitrost, ima pa mnogo slabši pospešek (akceleracijo) in težje premaguje vzpone kot navadno karosirani, lažji voz. Ker je velik pospešek, posebno pri vožnji v mestu, mnogo važnejši, kakor maksimalna hitrost, se bomo odločili pri nakupu za lažji voz, četudi na račun aerodinamične oblike.

S povečanjem karoserije, posebno bodočega profila iste, ki jo zahteva aerodinamična linija, naletimo na težkočo, ki jo nikakor ne smemo pustiti v nemar. To je kvadni vpliv bodočega vetra. V kolikor je površina večja, kamor se bočni veter upira, v toliko je večji njegov učinek. Skoro vseh primerih lahko ugotovimo, da beži voz pod delovanjem bočnega vetra odklonjeno od svoje vzdolžne osi. S tem se poveča čelni odpor zraka in izgube vsled trenja ter je motor pri neizpremenjeni hitrosti mnogo bolj obtežen, kot pri normalnih okoliščinah. Ta neblagi vpliv bočnega vetra občutimo najbolj, če zavozimo v zavetje osamljene stavbe, ko nam voz napravi takorekoč bočni skok v smeri proti vetru in nepripravljenemu vozaču povzroči znatno skrb. Bočni veter, usmerjen iz sredine ovinka, po katerem vozimo, nam kaj lahko odnese avtomobil v cestni jarek, posebno, kadar imamo izrabljene pnevmatike in je cesta mokra. Ta okolnost je bila

„Aerodinamika“ v današnjem avtomobilizmu

Pred nekaj leti smo marsikaj čitali o senzacionalnem vplivu, ki ga bodo imele uveljavljajoče se aerodinamične teorije na zunanjo obliko avtomobilov. Od te dobe lahko opazimo, da se je zunanost avtomobilov resnično v mnogem izpremenila in danes zadobila že skoro stalno obliko, ki se splošno naziva kot »aerodinamična«. S tem izrazom označujemo obliko, ki jo mora imeti telo, da stavlja zračnemu toku najmanjši upor. Kot klasičen naravni primer aerodinamične oblike nam služi oblika vodne kapljice, ki prosto pada skozi zračni prostor.

Če damo karoseriji avtomobila aerodinamično obliko, zmanjšamo s tem znatno zračni odpor, ki je posebno pri večji hitrosti zelo občuten. Na ta način lahko pri aerodinamičnem vozu z enako jakim motorjem dosežemo hitrosti, kot pri navadnem, ne aerodinamičnem, odnosno enako hitrost lahko dosežemo s slabšim motorjem. V tem dejstvu leži vzrok uveljavljanja aerodinamike

ne samo v avtomobilizmu, temveč tudi pri drugih prometnih sredstvih.

Oglejmo si nekoliko karoserijo današnjega avtomobila, ki ga vsakodnevno srečavamo na ulici. Po zunanosti se od svojih prednikov razlikuje v naslednjem: ima zelo naklonjeno ali pa zaokroženo masko hladilca, izpremenjeni tvar blatnikov in reflektorjev ter povsem novo obliko zadnjega dela. S preoblikovanjem teh detajlov je pa dobil moderni avtomobil skoro že ustaljeno obliko, posebno ameriški, in je, kot smo že omenili, nazvan »aerodinamičen«. V koliki meri odgovarja zahtevam aerodinamičnih zakonov, vidimo iz poizkusov. Če primerjamo zračni odpor voza z današnjo bežno moderno linijo z odporom, ki ga stavlja zraku nemoderni voz, ne najdemo skoro razlike. Francoska tovarna »Delage« je v svojem poizkusnem tunelu izvedla obsežne poizkuse z nekdanjimi tipi in takozvanimi aerodinamičnimi modernimi modeli. Uspeh je bil

Za naše morje*Jadran —
pogoj za gospodarsko samostojnost Jugoslavije*

Zgodovina nas uči, da so bile najmočnejše sile na svetu one države, ki so znale izrabiti morje. Veliki Napoleon se kljub svojim velikim uspehom ni mogel obdržati, ker se ni oziral na morje in je njegovo moč podcenjeval. Zato je bil tudi v prvi bitki z Angleži premagan — njegovo brodovje je bilo prešibko. Poglejmo pa Anglijo, ki bi brez morja mogoče komaj živel. Je najmočnejša velesila, ker zna uporabiti morje, ki ji ga je narava dala več kot dovolj. Najbogatejša država je in najmanj se ji poznajo posledice svetovne krize. Na enak način se pojavlja na Daljnem vzhodu druga velesila — Japonska. Samo morje ji je dalo to silno moč, ki smo jo že in jo najbrže bomo še imeli priliko občudovati.

Zakaj bi potem naša, še mlada država ne izkoristila tega bisera tam doli na jugu. Kakor velja za vse države, tako velja tudi za nas: za pomorsko državo ni dovolj, da ima lepo in ugodno obalo, znati mora svoj kapital tudi izkoristiti.

Morje je predvsem važno za neodvisnost trgovine. Po morju lahko trgujemo po vsem svetu, poleg tega je prevoz devetkrat cenejši kot po kopnem (po železnici). Zato bi morali imeti dobre prometne zveze z morjem in na morju lepo trgovsko flotiljo. Koliko bi pridobili, če bi mogli večino našega izvoza in uvoza opravljati sami, na naših ladjah. Tako pa vemo, da gre 70 % našega izvoza po italijanskih ladjah. Koliko zaslu-

žijo ladje s prevoznino vidimo, če pogledamo angleško plačilno bilanco. Oni imajo trgovinsko bilanco pasivno, toda z dohodki prevoznin jo tako popravijo, da je končno močno aktivna.

Ribarstvo, ki ima tako lepe pogoje za prospeh, je večinoma v rokah tujega kapitala; italijanski ribiči nam poberejo naše ribe. Koliko dohodkov gre tu po vodi! Izkoriščanje našega morja v pogledu pridobivanja soli je tudi minimalno, večino soli moramo uvažati. Zakaj se ne bi tu osamosvojili?!

Dalje imamo važne dohodke narodnega gospodarstva v tujem prometu, ki sicer še ni na višku; z letovanji po inozemstvu izdamo več denarja, kot ga pa tuji prinesejo k nam. Toda, če še tega ne bi imeli, bi ta minus znatno občutili.

Vidimo torej, da je Jadran za naše gospodarstvo oromnega pomena. Vendar pa vidimo tudi, da vladajo na našem morju še obupne razmere. To dejstvo dokazuje, da nista ne država, ne narod zadostno usmerjena k morju. Vse naše zanimanje se mora osredotočiti proti Jadranu, okrog jadranskih vprašanj. Tako se bomo polagoma vzgojili v pomorski narod in največje koristi od tega bo imelo naše narodno gospodarstvo. Če ne bomo znali izkoriščati morja, nismo vredni, da ga imamo.

P. R.

*Glasovi o „Naši volji“**Časopisje citira »Našo voljo«*

»Naša volja« se razvija nad vse pričakovanje. Ne samo, da iz dneva v dan narašča število naročnikov, napredek izkazuje tudi v pogledu vsebine. Dan na dan prihajajo v uredništvo dopisi iz vseh krajev domovine, kjer nam prijatelji vseh slojev čestitajo nad uspehom, ki smo ga dosegli. Vendar pa »Naša volja« nima naročnikov in prijateljev samo v mejah Dravske banovine. Tudi v druge si je utrla pot in si pridobila precej iskrenih čitateljev in naročnikov.

Predaleč bi prišli, če bi hoteli navesti samo imena onih, katerih priznanje smo dobili. Uporabljamo to priliko ter se jim na tem mestu za njihovo pozornost in za koristne kritike in nasvete iskreno zahvaljujemo. Prijateljsko sodelovanje, ki so ga s tem uvedli, nam more biti še samo nadvse koristno, ampak bo privedlo tudi k še večji poglobitvi našega glasila.

V naslednjem podajamo pregled časopisnih poročil v kronološkem redu, ki so jih prinesli naši najbolj znani dnevniki in ostali listi.

»Naša misel«, omladinski kulturno-politični list, ki izhaja v Ljubljani, posveča v svoji števil-

PROSIMO ČITATELJE,
DA PORAVNAJO
SVOJO MALENKOSTNO NAROČNINO!

ki z dne 1. oktobra toplo pisano poročilo o »Naši volji« ob priliki njene prve številke.

»Narodna odbrana«, tednik, ki izhaja v Beogradu, prinaša v svoji številki od 20. decembra delen ponatis našega članka iz prvodecemberske številke: Jugoslaviji, kar je njenega.

»Slovenski narod«, ljubljanski popoldanski dnevnik, piše dne 4. januarja: »Naša volja« se prav krepko razvija. Dobro je urejevana in priobčuje tudi dobre članke in razprave o raznih aktualnih problemih... itd.

Isti list podaja dne 19. januarja na prvi strani pregled številke »Naše volje«, ki je bila posvečena Bolgariji, in jo toplo priporoča.

»Jutro« od 6. februarja omenja prav tako bolgarsko številko »Naše volje«. Navaja tudi ostalo vsebino omenjene številke.

»Pohod«, tednik, ki izhaja v Ljubljani, ponatiskuje v svoji številki od 27. februarja naše geslo s prve strani »Če bi...«

»Narodna odbrana« ponatiskuje že tretjič v svoji številki od 14. marca iz »Naše volje«. To pot prinaša del uvodnika iz naše poslednje številke.

Kot je razvidno iz gornjega, posveča tudi nacionalni tisk »Naši volji« največjo pozornost. Razni ponatise, ki jih omenjeni listi prinašajo, kažejo v najlepši luči kvaliteto naših člankov.

Želimo in hočemo po tej poti dalje, ker vemo, da je edina prava in rešilna, upamo pa tudi na pomoč vseh naših prijateljev, ki so nam stali ob strani že dosedaj, pa nas bodo podpirali s sodelovanjem in nasveti, mislimo, tudi v bodoče.

Razumljivo je, da se je v nas zaletavalo tudi nam nasprotno časopisje, kar pa le kaže našo moč, proti kateri se zaman bore. Tudi njim se zahvaljujemo za dobro reklamo, ki so jo s tem napravili »Naši volji«.

»AERODINAMIKA«
V DANAŠNJEM AVTOMOBILIZMU

(Nadaljevanje s strani 13)

vzrok že marsikateri nepojasnjeni katastrofi. Proti vplivu bočnega vetra se obvarujemo s povečanjem prečne stabilnosti avtomobila in primerno položnimi bočnimi stenami karoserije. Posledica je zopet povečanje avtomobilovega telesa.

Iz navedenih okoliščin, katerim se pridružuje še konservativnost kupcev, ki le neradi odsto-

pajo od tradicionalnih oblik, vidimo, da bi izvedba striktno aerodinamične karoserije ne imela praktičnega smisla. Moramo počakati, da nam bodočnost prinese boljše cest in večjih nakupnih možnosti, ki bodo omogočile popolni razvoj aerodinamičnih oblik. Zaenkrat se moramo zadovoljiti z aerodinamično obliko, ki ji smelo lahko pripojimo pridevnik »trgovska« in ki je nekak kompromis med starimi in resnično aerodinamičnimi oblikami.

ing. —r.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

*priporoča**svojo knjigarno v Ljubljani**in podružnico v Mariboru*

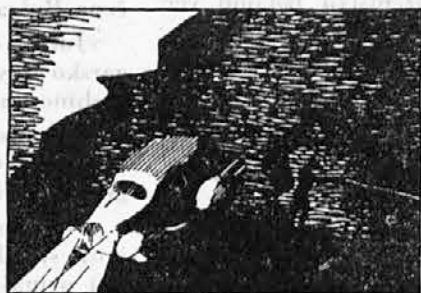
Roman v slikah Električna stena Riše B. Kajin

Dosedanja vsebina:

Mladi Jugosloven, profesor Ivo in asistentka Marica sta dovršila pri prof. Körnerju aparatur, s katero je mogoče zrušiti letalo na veliko daljavo. Izum sta praktično izkoristila ob priliki bega roparjev državne banke. Za izum se je začela interesirati neka tuja država, ki je naročila krajo načrtov ter razrušenje laboratorija. Profesor Körner je bil pri eksploziji ubit. Körnerjev služabnik, vohun tuje države, je ukradel načrte

in jih odnesel atašeju dotične države. — Profesor Ivo, ki je zasumil, da je pognal laboratorij v zrak in ukradel načrte Körnerjev služabnik, vohun tuje države, se je odločil, da ga na vsak način poišče. Dolgo časa ni imel nikakega uspeha. Ko pa je nekoč slučajno hotel prekorčiti ulico, je uzrl v mimo vozečem avtomobilu njegov obraz. Poklical je taksi in začel se je lov. Taksi se je kmalu približal avtu, v katerem je sedel vohun. Strel v pnevmatiko. Avto je zgrmel v globino, asistent Ivo pa je opravil z vohunom.

Lobanja

s črnimi čekani

»Ali predamo pismo policiji, gospod ravnatelj«, je vprašal dolgi, suhi možak rejenega ravnatelja ob pisalni mizi.

Ta je otresel pepel z debele cigare in s površnim pogledom odvrnil:

»Ni treba! Stavite ga v zbirko grozilnih pisem.«

»Toda...«, je skušal ugovarjati uradnik.

Ravnatelj Snop je vstal od pisalne mize.

»Moj plašč in klobuk«, je rekel. Pogledal je na zapestno uro. »Ob petih moram biti v zbornici. Brž!«

Ko so se s klobučevino obložena debela vrata zaprla, se je dolgin sklonil nad pisalno mizo ter se zamišljeno zazrl v pismo, ki je razprostrto ležalo vrhu kupa papirja.

»Šestdeset dni«, je bilo s strojem napisano na listku. Pod tremi besedami pa je bila odtisnjena svojevrstna risba: bela mrtvaška lobanja z velikimi črnimi čekani. V sliki je bilo nekaj grozotnega. Uradnik je dvignil pismo z mize in se zamislil.

V teh petnajstih letih, kar je bil uradnik in kasneje prvi tajnik velike banke, je to že enajsto grozilno pismo. Razlikovalo pa se je od drugih po tem, da ni bilo izsiljevalno. Drugi so zahtevali denarja. Če to pismo ni neslana šala, potem je pismo neznanega maščevalca, katerega se je bil ravnatelj Snop na smrt zameril. Še enkrat se je ozrl na mrtvaško lobanjo s črnimi zobovjem, nato pa je stopil k omari, kjer je ležala bančna korespondenca.

Bilo je temačno jesensko jutro, ko je zaslišal tajnik iz ravnateljeve sobe svoje ime.

»Jalen!«

Ko je stopil v sobo, mu je ravnatelj Snop molče pomolil šop odprtih pisem.

S strahom se je Jalen zagledal v vrhni: zopet lobanja s črnimi čekani. Vzel je pismo ravnatelju iz rok in prečital nad risbo!

»Še devet dni!«

»Gospod ravnatelj! Nekaj je vendar treba ukreniti«, je zašepetal tajnik.

»Telefonirajte policiji«, je mirno odvrnil Snop in pisal dalje.

Čez pol ure je Jalen naznanil:

»Policijski komisar!«

Vstopil je zastaven starejši mož v sivi obleki in se predstavil ravnatelju:

»Komisar Dere!«

Ko je policijski uradnik pregledal obe pismi, je dvignil obrvi:

»Imate sovražnike? Mislim, ako ste si zadnje čase nakopali kako smrtno sovraštvo?«

Snop se je zamislil. Seveda ima sovražnike. Odpuščeno osobje, konkurenca in... No, še nekaj jih je. Toda, da bi mu grozili zares? Mahnil je z roko:

»Nikogar bi ne mogel osumiti. Sicer pa ne jemljem te zadeve posebno resno. Gospod Jalen«, je namignil proti tajniku, »misli, da mora takoj intervenirati policija.«

»Pol ure dragocenega časa ste mi vzeli«, je rekel Snop nejevoljen tajniku, ko je komisar odšel.

Peti dan po prejemu prvega pisma je zvečer sedel Snop ob svetilki in kadil cigaro za cigaro.

»Še šest dni! Še šest dni«, mu je brnelo skozi možgane. »Kdo bi vendar bil? Ali je res Burja, ki ga je pred mesecem dni vrgel na cesto. Ah, sedaj se spominja, kako črno ga je gledal izpod obrvi in mu s stisnjenimi ustnicami dejal: 'Ženo imam in tri otroke; za tak majhen prestop me jemljete kruh! Danes meni, jutri tebi!' Da, najbrže je on. Jutri pove komisarju, saj je popolnoma kriminalna pojava ta Burja! Vraga, da se ni še preje spomnil. Ob prvem pismu se je sicer malo prestrašil, toda takoj se je zasmel: šala! Toda sedaj vsak dan pismo: še deset dni! še devet dni! še osem dni! še sedem dni! še šest dni! in vedno mrtvaška lobanja s pošastnim črnim zobovjem.

»Prokleti pes«, je skočil Snop pokonci, »pokazal ti bom.«

Čutil je, da bo pomirjen, ko zapro tega temnozročega Burjo. Kdo bi tudi bil drugi!

Drugi dan je odpiral Snop svojo pošto z mirnejšo roko. Toda tudi danes:

»Še pet dni!« in spodaj lobanja s črnimi čekani.

»Burja je na varnem«, si je rekel Snop. »To je bilo zadnje pismo, ki ga je oddal! Včeraj je imel še čas!«

Poklical je Jalea.

»Še to pismo pošljite na policijo. Satan je bil kaj dosleden.«

(Dalje prihodnjič.)

Z naših zavodov

Mestna ženska realna gimnazija v Ljubljani

V četrtek 11. t. m. smo slišali predavanje ge. dr. Angele Piskernikove o Koroški. Gospa predavateljica nam je v živih slikah predložila trpljenje naših bratov onkraj Karavank. »Kolikokrat«, je dejala, »sem slišale besede: Odrasli smo! in vendar ne razumem, kako je mogoče reči to, ko pa trpi še skoro polovica Slovencev pod tujim jarmom tako v Gorici, kot na Koroškem.«

Gospa predavateljica nam je orisala tudi žalostne razmere na koroških šolah, zlasti osnovnih, kajti Nemci dobro vedo, kje nam bodo prišli do živga. Otroke hočejo prepričati, da je slovenski jezik jezik hlapcev in dekel. Samo pomislimo, kako zastrupljajo te okrutne besede nedolžno otroško dušo. Še bolj pa trpe uboge matere, ko vidijo, kako v šoli uče otroke hinavščine in kako vzgajajo iz njih izdajalce.

Še hujši od pravih Nemcev pa so Slovenci-odpadniki, ki so pač največja nevarnost našemu življu na Koroškem.

Zato je nujno potrebno, da jim pomagamo mi, ki smo svobodni in neodvisni, kajti, če jim ne bomo pomagali mi, jim ne bo pomagal nihče. Korošcem je treba lastnih šol, naših učiteljev in knjig. Koroška še upa in čaka rešitelja — kralja Matjaža in to je mladina, to smo mi.

Gospa predavateljica nas je nato pozvala v imenu vseh neosvobojenih bratov, naj nanje ne pozabimo in naj zastavimo vse svoje moči za uresničenje njih srčnih želja.

Predavanje je napravilo na vse globok vtis.

Ptuj

Na našem zavodu poteka življenje prilično enolično. Med dijaki ni prave enotnosti. Povsod se bijejo hude borbe.

»Naraščajski odsek Sokola« pripravlja opereto »Hmeljska princesa«, katere avtor je mladi, nadarjeni kompozist Gobec Radovan. Igralske moči so izbrane samo iz vrst naraščaja. Uprizoritev bo po Veliki noči.

PJS na tukajšnjem zavodu pripravlja akademijo, ki bo nekako v sredi meseca aprila. Na sporedu so vokalne in instrumentalne točke, recitacije, deklamacije itd.

Sport

Jugoslovenski Sokoli zmagali v tekmah za smuško prvenstvo Slovanskega Sokolstva

27. in 28. februarja so se vršile v Planici tekme za slovensko sokolsko smučarsko prvenstvo. Tekem so se udeležili češki Sokoli, bolgarski Junaki in jugoslovenski Sokoli. Zmagali so naši Sokoli pred češkimi in pred bolgarskim Junaki. Posamezni rezultati so sledeči:

ČLANI: Tek 18 km:

1. Klančnik Lojze (SKJ) 1:12:54. 2. Žemva Lovro (SKJ) 1:16:20. 3. Klančnik Gregor (SKJ) 1:17:22.

Kombinacija:

1. Klančnik Gregor (SKJ) 445. 2. Mateasko (ČOS) 396.8. 3. Erlebach (ČOS) 393.8. 4. Hedenik (SKJ) 307.7. 5. Žemva (SKJ) 303.4.

Skoki:

1. Zupan (SKJ) 224 (50.5, 50.5). 2. Klančnik G. (SKJ) 208.8 (45.5, 50.5). 3. Erlebach (ČOS) 201.96 (42, 41).

Patrolni tek:

1. SKJ (Žemva, Knap, Klančnik L.) 48:15. 2. ČOS II (Vitek, Buchar, Žalsky) 51:17. 3. ČOS I 54:19.

Smuk:

1. Urbar (SKJ) 3:56. 2. Pokorny (ČOS) 3:57.4. 3. Žalsky (ČOS) 4:00.0. 4. Kavčič (SKJ) 4:00.4.

Slalom:

1. Urbar (SKJ) 1:17, 1:15. 2. Žalsky (ČOS) 1:21.1, 1:15. 3. Pokorny (ČOS) 1:20.2, 1:18. 4. Kavčič (SKJ) 1:20.4, 1:19.2.

Alpska kombinacija:

1. Urbar (SKJ).

ČLANICE

Smuk:

1. Ažman (SKJ) 3:04.4. 2. Vavrova (ČOS) 4:06. 3. Černe (SKJ) 4:08.4.

Slalom:

1. Vavrova (ČOS) 100 točk. 2. Popovič (SKJ) 91 točk. 3. Ažman (SKJ) 90.97 točk.

Kombinacija:

1. Ažman (SKJ).

Smučanje

Koncem februarja so ob prisotnosti norveškega princa Olafa otvorili vsakoletne Holmenkollenske smučarske tekme. Udeležba je bila ogromna tako od strani tekmovalcev, kot od gledalcev. Skoro neverjetno se nam zdi, da je startalo na 50 km 120 tekmovalcev.

Rezultati so bili sledeči:

50 km: 1. Sammelhangh (N.) 3:36:20. 2. Niels Englund (Š.). 3. Oskar Gjöslien (N.). 4. Lars Bergendahl (N.). 5. Hoffbakken (N.). 6. Klas Karppinen (F.).

Stafeta 4 × 10 km: 1. Norveška 2:52:12. 2. Finska 2:55:55.

Skoki: 1. Reidar Andersen (N.) 236.7 (48.5, 47). 2. Erik Svensson (Š.) 232 (48.5, 48.5). 3. Birger Ruud (N.).

Kombinacija: 1. Sperre Brodhl (N.). 2. Olaf Hoffbakken (N.). 3. Sigurd Roen (N.).

Drsanje

V Londonu se je vršilo svetovno prvenstvo v umetnem drsanju. Treba je bilo izpolniti vrzel, ki je nastala po odhodu Sonje Henie, sedanje filmske igralka. Njeno mesto je zasedla Angležinja Cecilia Colledge, druga je bila Megan Taylor (Anglija) in tretja Hulten (Švedska). — Dvojice: 1. Herber-Baier (Nemčija), 2. Pausin-Pausin (Avstrija), 3. Cliff-Cliff (Anglija).

Hokej

6. marca se je vršil v Londonu hokejski turnir, na katerem je sodeloval tudi svetovni prvak, kanadski hokejski team: Kimberley Dynamiters. Kanadčani pa so po večmesečni turneji po Evropi doživeli tu svoj prvi poraz. Premagal jih je londonski hokejski klub Haringay Racers s 7:2. Kanadčani pa so mu takoj napovedali revanšno tekmo, ki so jo naslednjega dne odigrali v svojo korist s precej visokim rezultatom.

Nogomet

V nekem italijanskem športnem listu je izšla lista najboljših nogometašev evropskega kontinenta (brez Anglije). Ne vemo, če se boste strinjali z njo, ali »verovati ali ne«, v njej je tudi Jugosloven. Lista izgleda takole:

Vratarji: Hiden (Avstrija), Planicka (ČSR), Jakob (ČSR), Bizzozzero (Švica), Olivieri (Italija).

Branilci: Allemandi (Italija), Sesta (Avstrija), Monzeglio (Italija), Münzenberg (Nemčija), Burger (ČSR).

Stranski krilci: Nausch (Avstrija), Adamek (Avstrija), Dudas (Madžarska), Lechner (Jugoslavija), Lazar (Madžarska).

Srednji krilci: Dr. Saroszy (Madžarska), Mock (Avstrija), Smistik (Avstrija), Jordan (Avstrija), Goldbrummer (Nemčija).

Desna krila: Pasinatti (Italija), Sasz (Madžarska), Horak (ČSR), Kloc (ČSR).

Desne zveze: Meazza (Italija), Duhart (Francija), Vicze (Madžarska), Stroh (Avstrija).

Srednji napadalci: Sindelar (Avstrija), Piola (Italija), Braine (Belgija), Backhuys (Nizozemska), Siffling (Nemčija).

Leve zveze: Ferrari (Italija), Szepan (Nemčija), Jerusalem (Avstrija), Nejedly (ČSR), Toldi (Madžarska).

Leva krila: Colansi (Italija), Vogl (Avstrija), Fatti (Nemčija), Vytlačil (ČSR), Urban (Nemčija).

Reprezentanca evropskega kontinenta bi po sodbi tega lista izgledala takole: Hiden

Allemandi — Sesta

Nausch — Dr. Saroszy — Adamek

Pasinatti — Meazza — Sindelar — Ferrari — Colansi

V moštvu je pet Avstrijcev, pet Italijanov in en Madžar. Morda velja rimski sporazum tudi v športu?

Plavanje

Znana ameriška plavalka in bivša svetovna rekorderka Eleanor Holm je za letnih 30.000 dolarjev pustila amaterstvo in odšla med profesionalistke. Popularna je postala za časa berlinske olimpijade. Potovala je z ameriško olimpijsko ekipo v Berlin, bila pa je na poti v Evropo diskvalificirana radi prevelike ljubezni do šampanja.

Tenis

Na teniškem turnirju v Monte Carlu je zmagal von Cramm, ki je v finalu porazil Boussusja (Francija) s 6:2, 6:3, 3:6, 2:6, 6:3.

Sreča je opoteča. Ta rek je občutil nemški in kot dosedaj kaže, verjetno tudi svetovni prvak, von Cramm na turnirju v Beaulieuju. Tu ga je porazil njegov rojak in double-partner Henkel s 5:7, 6:2, 6:2.

Table-tenis

6. in 7. t. m. se je vršilo v Bjelovaru tekmovalje za prvenstvo Savske banovine. Zmago je odnesel »Hermes« iz Ljubljane, ki sta ga zastopala Marinko in Kosmina.

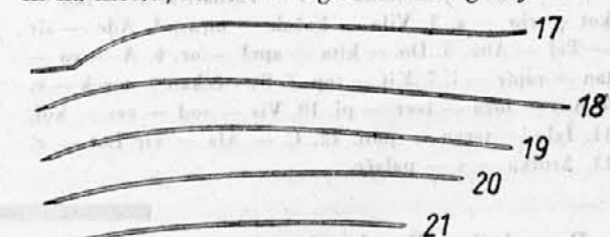
Moštva: 1. »Hermes«. Single: 1. Marinko, 2. Kosmina. Double: Marinko-Kosmina.

Letalstvo

Oblika krila je do gotove meje podana. Naslednja stvar, ki jo začnemo pripravljati, je srednje nosilno reberce, ki je na sliki v prejšnji številki naznačeno s štev. 17. Vzemite palico iz Tonkin-cevi (brez vozljev) in odrežite 7 mm široko, 200 mm dolgo in 1.5 mm debelo ploščico ter jo krivite v na sliki prikazani obliki. Pri tem pazite na napadni kot. Ako leži nosilec na nosni strani krila niže od gornjega roba palice, potem bo model letel navzdol, krilo je namreč v tem slučaju postavljeno z negativnim nastavnim kotom. Ako pa leži nosilec na palici v osi modela, bo model letel boljše, ker takrat imamo krila postavljena z nastavnim kotom 0 stopinj. Ako pa leži prednja stran krila (nos) 5 do 6 mm višje od palice, je krilo pozitivno postavljeno, t. j. napadni kot je pozitiven. Teh 5—6 mm odgovarja namreč ca 3 stopinjam t. j. kotu, ki ga imenujemo nastavni kot. En krak kota tvori palica, vrh je mesto, kjer leži srednje reberce na palici, linija pa, ki gre od tu do nosilca na nosu krila, tvori drug krak. Mesto pritrditve nosilca na nosu krila na srednjem rebri tvori izhodišče za odmero razdalje 60 mm nazaj (t. j. približno 1/3 globine krila). Sedaj potisnemo srednje rebro v krilo tako, da leži nosilec na nosu na zgornji strani, ravni nosilec pa na spodnji strani reberca. Na tega je treba točno na sredini napraviti značko in tu je treba najprej vezati z lepilom in nitko, kakor smo se že učili. Sedaj potegnemo nosni nosilec vse do značke na srednjem rebercu naprej! S tem dobi nosilec lahko obliko strelice.

Ko sta enkrat nosni nosilec in srednje reberce medsebojno povezana, pritrdimo skelet krila z obročki (svoj čas smo jih že napravili in potisnili na palico) na trup (palico). Leva stran krila je lahko malo pomaknjena naprej, da na ta način paraleliziramo učinek propelerja, ki se vrti na desno. Reberca štev. 18, 19, 20, 21 napravimo po dve in dve iz odpadkov ali pri izdelavi večjih palic pokvarjenih delov Tonkin-cevi, in sicer v dolžinah: 200, 180 in 140 mm, uravnamo po določenih merah in krivimo na podlagi slik, ki jih imate v današnji številki. Del, ki smo ga prijeli, odnosno ga držimo s palcem, ostružimo na spodnji strani, kakor kaže slika. Sedaj razdelimo nosilec desno in levo od srednjega reberca na enake dele (v tem primeru 40:5=8). Te točke prenesemo paralelno s srednjim rebercem na nosni nosilec. Pri naslednjem opravi položimo krilo z nosnim nosilcem naprej na mizo tako, da je gornja stran obrnjena proti nam. Z ostrim nožem napravimo sedaj na mestih, ki smo jih zaznamovali v nosni nosilec, ureze, namažemo oni del reberca, ki smo ga ostružili z lepilom in potisnemo reberce v urez. Sedaj vzemite nitko in z njo lepo povežite navzkriž vsa reberca z nosnim nosilcem. Zadnja stran krila obstoji iz močne nitke, ki jo namestite tako, da pričnete pri rebercu 17, vmesna reberca vežete z isto nitko; morate pa, predno napravite na njih vozelj, konec reberca namazati z lepilom. Da dobite na srednjem rebercu točno mesto, kjer naj pride vezana nitka, odmerite točno od nosnega nosilca nazaj 150 mm, napravite na odmerjenem mestu mal urez, namažite z lepilom in potem zavežite

nitko, ki radi ureza ne more zdrsniti s palice. Na drugi strani postopate na isti način, le da to pot pričnete pri srednjem rebercu in končate pri zunanem. Ko je vse to končano in ste se prepričali, da ste napravili krilo pravilno, odrežite predolge ostatke reberca izven zadnjega roba, ki ste ga pravkar dovršili, tako, da ima krilo lep izgled; potem pritrdite krilo na palico z obročki in na mestu, kakor smo govorili že zgoraj.

Kako uravnam krilo? Nad plamenom, t. j. ne sme imeti prav nobene ukrivljenosti na eno ali drugo stran (ne sme biti zavrnjeno). To doženete takrat, kadar se nosni nosilec in glavni nosilec križata. Ko smo dosegli to, damo krilu obliko »V«, t. j.: oba nosilca ukrivimo ob srednjem rebercu navzgor, in sicer na ta način, da kraja kril ležita ca 50 no 60 mm višje od sredine. Ako držimo krilo v višini oči in viziramo (oba nosilca se morata kriti), moramo zadnji rob krila vsake krilne polovice najbolj videti v sredini, potem pa se postopoma zmanjša proti obema koncema, dokler se ne izgubi popolnoma. Ako bi ta slučaj ne bil pri Vašem pregledu, potem morate stvar urediti tako, da jih krivite med nosilci, dokler niste dosegli zahtevane ravnine.

Nagradna križanka

Vemo, da se vsi prav radi pozabavate s križanko. Že če je navadna, brez nagrade, vas razveseli. Če pa je za njeno rešitev razpisana še nagrada, je navdušenje in veselje še večje.

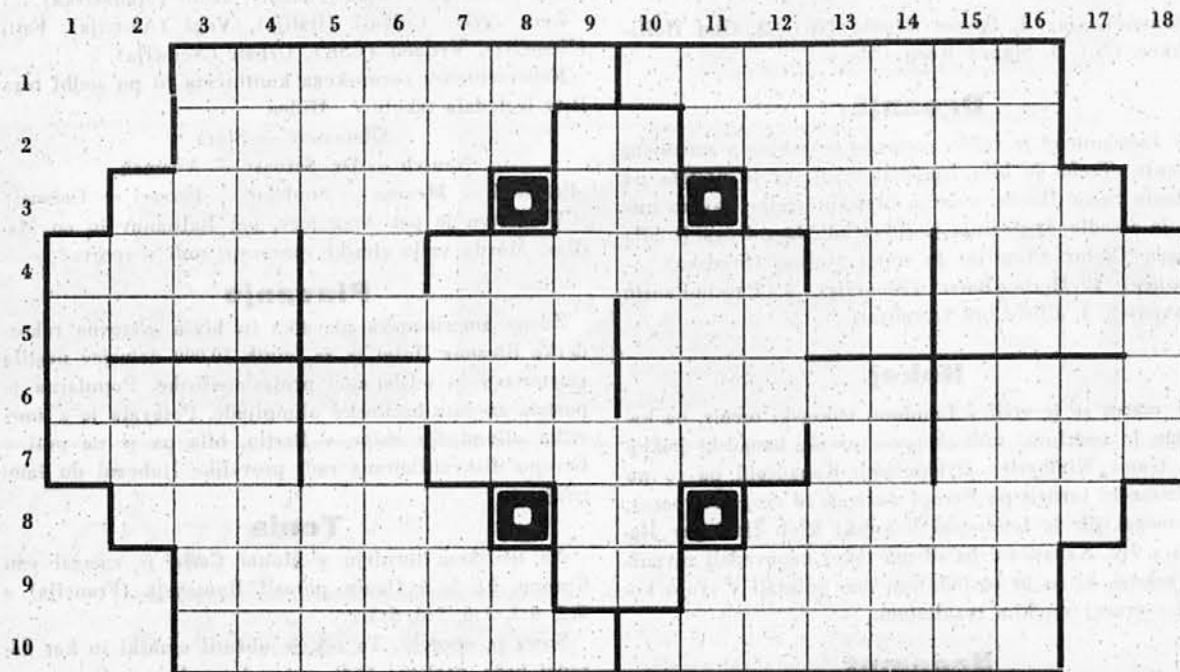
Velikonočni prazniki in počitnice! Kaj si more človek lepšega želeti! Ko obdajajo človeka prijetne dišave šunke in klobas, pa vseh mogočih drugih dobrot, je prav prijetno sedeti za mizo in reševati križanko.

Odločili smo se, da za današnjo križanko razpišemo lepo književno nagrado, ki jo bo prejel

srečnik, izžreban izmed onih, ki jo bodo pravilno rešili.

Rešitve morajo biti poslani uredništvu »Naše volje«, Ljubljana, Masarykova 14/II. najkasneje do 14. aprila. Biti morajo razločne, ker jih drugače ne bomo mogli upoštevati.

Javno žrebanje nagrajenca se bo vršilo v nedeljo, dne 18. aprila ob pol 11. uri dopoldne v prostorih uredništva. Vabimo vse prijatelje našega lista, da se javnega žrebanja v čim največjem številu udeležijo, da se seznanimo med seboj. Mogoče vas bo čakalo tudi kakšno presenečenje!

Vodoravno: 1. sodobni francoski pisatelj — cerkveni dostojanstvenik. 2. Kozaki poveljnik — veznik (stara oblika) — potrebovati. 3. Oseba iz »Carskega slatca« — predlog — kemična spojina. 4. Kazalni zaimek (srbohrvaški) — ruska reka — napravim jeklo iz železa — IB — pot (latinsko). 5. Del denarne enote — azijska država — pritok Pada — svetopisemska oseba. 6. Znaki za tone — tropsko rastlino — tatarska konjenica (tož.) — mesto v Armeniji. 7. Sveta gora — votla mera — posmechovala — ploskovna mera — mamilo (rod.). 8. Grad pri Ribnici — osebni zaimek (nem.) — napravim. 9. Element — likalnica — krompirjev ali sadni odpadki. 10. Značilen — izraz lica (tujka).

Navpično: 1. Pokriva možgane. 2. Osebni zaimek — moško ime. 3. Abesinsko mesto — mineral. 4. Prikrivanje — kemična skupina. 5. Brodnik čez reko Stiks — balkansko gorstvo (obrnjeno). 6. Enostanična bitja — glej! (dialektsko). 7. Malo (dialektsko) — bajno mesto iz »Tarzana« — nepotreben nakit. 8. Števniki — pijačo — pomožni glagol. 9. Soglasnik — odgovarjajoč (tujka) — soglasnik. 10. Soglasnik — puščava v Afriki — soglasnik. 11. Ploščinska mera — ideal — zlato (fr.). 12. Tatarski poveljnik (obrnjeno) — žensko ime — poslanci. 13. Se daje na rane — označba časa. 14. Muza — okrade. 15. Kemični element — estonski šahovski prvak. 16. Stara prestolnica Japonske — grška država. 17. Nemaren — RRM. 18. Pleme.

Rešitev križanke iz prejšnje številke

Vodoravno: 1. Limona — v — Vardar. 2. I — iko — kot — rio — a. 3. Vila — kozak — mrz. 4. Ade — sir — Tel — Abo. 5. Do — kita — apel — or. 6. A — vo — tan — rapir — i. 7. Kit — top. 3. S — ček — terek — v. 9. Am — loza — iver — pi. 10. Vis — sod — ves — kol. 11. Igle — teran — poti. 12. C — Ala — vir Lot — c. 13. Arnika — s — palače.

Navpično: 1. Livada — k Savica. 2. I — Ido — Vič — mig — r. 3. Mile — kotel — slan. 4. Oka — sit — kos — eli. 5. No — kita — azot — ak. 6. A — koran — nadev — a. 7. Voz — ris. 8. V — tatar — Tivar — p. 9. Ar — kepa — oven — la. 10. Rim — lep — res — pol. 11. Dora — liter — kota. 12. A — Abo — rok — pot — č. 13. Razori — p — vilice.

Razrednik: »Bucek, včeraj sem vas že tretjič srečal z nekim dekletom!«

Bucek: »To, to je... moja sestra, gospod profesor.«

Razrednik: »Oh priliki bom vprašal vašo gospo mamo, ali je naenkrat res tako prijateljstvo med vami in vašo sestro.«

Bucek (se skloni iz prve klopi in tiho šepne profesorju): »Gospod profesor, to je moja polsestra, za katero mama ne ve.«

Dijak: »Gospod ravnatelj, prišel sem vas prositi, če bi lahko ob petkih popoldne izostajal iz šole. Imam namreč nogometni trening.«

Ravnatelj: »Zakaj se pa ne obrnete na gospoda razrednika?«

Dijak: »Saj sem se, pa je rekel, naj si poiščem drugega bedaka, da se bom norčeval iz njega; zato sem prišel k vam.«

Dijak: »Gospod profesor, prosim vas, da me vprašate še enkrat.«

Profesor: »Nemogoče! Prvič ste v tem semestru dobili tri nezadostne, drugič pa sploh časa nimam za dolgo spraševanje!«

Dijak: »Oh, gospod, saj bi bil tudi s kakim prav majhnim vprašanjem zadovoljen.«

Šah

Za jesen pripravljajo na Semmeringu zopet velikanski turnir, ki naj bi se ga udeležilo 25 najboljših šahistov sveta. Od naših bosta povabljeni dr. Vidmar in Pirc. Pomembnost turnirja bo pa zmanjšana, ker bosta manjkala dr. Aljehin in dr. Euwe, ki bosta za tem igrala revanšni meč za svetovno prvenstvo, in sicer zopet na Holandskem. Avstrijci so se zelo trudili, da bi se ta dvoboj odigral na Semmeringu, vendar se je dr. Aljehin končno odločil drugače. Avstrijci so se radi tega zelo razburjali ter so iz konkurenčnih razlogov razpisali gornji turnir. Končno so pa le uvideli, da bi trpeli obe veliki prireditvi (nekateri mojstri in poročevalci bi odpadli), če bi se vršili istočasno in so preložili termin za mesec naprej.

Že v prvi polovici avgusta se bo vršila v Stockholmu oficijelna olimpijada, ki bo najbrže prekosila vse dosedanje. Upajo, da se bo prijavilo 25 držav. Istočasno bo tam igralo 20 najboljših šahistov mednarodni turnir.

Precej držav mora izvesti še svoje nacionalne turnirje, poleg tega je najavljenih še nekaj manjših turnirjev, ki bodo tako izpolnili čas do napovedanih velikih dogodkov. Tudi letošnje leto bo torej v pogledu šaha silno pestro in zanimivo.

Prvenstvo Estonske ima zopet Keres, ki je dosegel brez poraza 7 in pol točke. Njegov tekmeč Schmidt je dosegel 6 in pol, Raut in Törn 5 in pol, Villard 5 itd. Ta petonica bo tvorila estonsko olimpijsko moštvo.

Prvenstvo Škotske je že petič osvojil N. Fairhurst.

Fine je v meču premagal Stahlberga s 5:3, enako Landau Bergquista.

Za veliko noč bosta odigrala LŠK in Novosadski ŠK v Ljubljani finalno tekmo za državno prvenstvo klubov.

Turnir za prvenstvo LŠK se živahno razvija in je prinesel nova presenečenja. Trenutno je neporažen še Furlani. Stanje po desetem kolu je sledeče: Preinfalk 7 in pol (1), Sikošek 6 (2), Furlani 5 in pol (4), Marek 5 (4), Kumelj 4 in pol (2), Peterman 4 (3), ing. Weiss 4 (2), Samec 4 (1), ing. Prek 3 in pol (3), Muzlovič 3 in pol, Majcenovič 3 (2), Mlinar 2 in pol (1), prof. Čop 2 (4), Cibic 1 in pol (4), Samobor 1 in pol (2), dr. Sever 1 (4).

Damski gambit

Gabaryn — Piazzini (Brazilija 1936)

1. Sf 3, d 5, 2. d 4, Sf 6, 3. e 4, e 6, 4. Sc 3, de 4, 5. a 4, Lf 5, 6. e 3, e 6, 7. Lx e 4, Lb 4, 8. 0—0, 0—0, 9. Sa 2 (slabo, ker ne razvija; običajno se igra De 2 ali Se 5, ali Sh 4), Ld 6, 10. b 4, Sd 7, 11. Lb 2, Sb 6, 12. Le 2, Sbd 5, Db 3, Se 4! (črni je že močnejši v središču in pripravlja kraljevi napad), 14. Tad 1, Lg 4, 15. Tfe 1 (15. h 3 je bilo nujno), Lf 3: 16. Lxf 3, Lxh 2 +! 17. Kh 2:, Dh 4 + 18. Kg 1, Dxf 2 + 19. Kh 1 (19. Kh 2, Sd 21, 20. Txd 2, Dh 7 + dobi), f 5!, 20. Lxe 4, Tf 6!, 21. Lxf 5, Txf 5, 22. e 4, Th 5 + 23. Dh 3, Sf 4! beli se vda.

Problem

O. Dehler.

Beli: Kb 6, Tb 4

Črni: Ka 8, Sg 5

Beli vleče in matira v treh potezah.

Rešitev problema iz prejšnje številke

1. Db 4

1. ... Se 4, 2. Sc 2 +, Kf 2, Df 8 +

1. ... h 2, 2. Df 4, d1 D, Sg 2 +